

Lesník

Obsah

- 3** Anketa
- 4** LESY SR na AGROKOMPLEXE
- 5** Prvé Ekoučebne Oravský Podzámok
- ~ Nové metodicko-organizačné pokyny a smernice
- 6** Odštepny závod Semenoles organizoval stretnutie Medzinárodnej semenárskej federácie
- 7** Majstrovstvá sveta dvojzáprahov
- 8** OZ Žilina ihličnatý závod v srdci severoslovenského regiónu
- 10** Genetika v službách medveďov
- 11** Pozvánka - Lesnícke vedecké kaviarne
- ~ Bezkontaktné mapovanie medveďa
- 12** Stretnutie s medveďom
- 13** Koľko medveďov je pre Slovensko tak akurát?
- 14** Rybárik po celý život v doline Rybnej
- 16** Poľovnícky sviatok v znamení leta
- ~ Dni svätého Huberta v znamení česko-slovenskej poľovníckej spolupráce
- 17** Lesníci postavili v Beskydech rozhlednu s výhľadom na Slovensko
- 18** LESY SR sprístupnili verejnosti budovu generálneho riaditeľstva
- ~ Z kláštora na strelnicu alebo Športový deň OZ Košice
- 19** Komora bola v komore
- 20** Ing. Jozef Urgela, CSc.
- ~ Revický Ján Matejec
- 21** Ako devastujeme les alebo prírode blízke obhospodarovanie lesa v Bratislave
- 22** Medveďku daj labku
- ~ Stretnutie v Šoproni II alebo ako sa rodí spoločný maďarsko-slovenský projekt
- 23** Čo uložíme do depozitov
- 24** Uveríte?
- ~ Zasmejte sa
- 25** Chata Kolba
Naše zariadenia
- ~ Pečené mäso s medvedím cesnakom a tvarohovými ňokmi
Receptár
- 26** Ahoj deti!
- 27** Kalendár akcií
- ~ Pracovné jubileá
- ~ Životné jubileá
- 28** Tábor saleziánov

4

7

13

16

Lesník

časopis zamestnancov
š.p. LESY SR
Banská Bystrica
september 2013

Šéfredaktor:
Ing. Vlastimil Rezek (vr)

Redaktori:
Ing. Rudolf Bruchánik
Ing. Ivan Hanula
Jiří Junek
Ing. Milan Longauer
Mgr. Anna Sliacka

Stáli prispievatelia:
Mgr. Tatiana Figurová
Ing. Viliam Stockmann

Foto na titulnej strane:
doc. Ing. Miroslav Saniga, CSc.

Grafická úprava:
ANGEMY, s.r.o.
www.angemy.eu

Adresa redakcie:
LESY SR, š.p.
Námestie SNP č. 8
975 66 Banská Bystrica
telefón: 048/43 44 278
fax: 048/43 44 191
e-mail: vlastimil.rezek@lesy.sk

Práca s verejnosťou je cesta, ktorá má cieľ a je len na nás, aká kvalitná bude. Je to náročná a namáhavá práca, ktorú mnohí naši kolegovia zažívajú pri podujatiach ako sú Lesnícke dni, Deň stromu a desiatkach ďalších akcií vrátane lesnej pedagogiky. Projektom a podujatím pre verejnosť, príprave aktuálnych informácií na internetovej stránke podniku a v časopise Lesník, sa v predchádzajúcom období na generálnom riaditeľstve venovala skupinka ľudí. Jednou zo zložitejších úloh tejto skupiny bola práca s médiami, schopnosť prezentovať a hájiť dobré meno podniku. V oblasti komunikácie sa nedajú striktne stanoviť úlohy, ktoré sa vyriešia počas jedného dňa, pretože stále pribúdajú nové akútnejšie a významnejšie.

Úvodom tohto čísla časopisu Lesník by som Vám preto rada predstavila nový referát internej a externej komunikácie LESOV SR, ktorého súčasťou som od polovice júna. Referát vznikol ako reakcia na stále sa rozširujúce požiadavky, aktivity a projekty nášho podniku. Práve spoločné podnikové aktivity by mali posúvať hranice našej internej komunikácie, dávať nový pohľad, a tým aj zvyšovať kvalitu práce s verejnosťou. Lepšou vzájomnou komunikáciou by sme mohli zabezpečiť aj rôznorodosť samotných príspevkov nášho časopisu a jeho atraktivnosť. Som názorovo otvorený človek a moje štúdium bolo úzko späté s prírodou a lesom. Pevne verím, že aj toto nás bude do budúcnosti spájať. Teším sa na našu spoluprácu.

Lesu zdar

Anketa

Peter Chromej

LS Nižná Jablonka

Lesná správa Nižná Jablonka má výmeru 6022 ha. Územne sa nachádza vo Východných a v Poloninských Karpatoch. Jej významnú časť tvorí hranica s Poľskom. Prevažujú tu listnaté lesy so zvyškami prestárlych lesov a 10% tvoria mladé ihličnaté lesy. Aj v našej lokalite registrujeme zvyšujúci sa počet medvedej populácie (8–10 kusov stálych medvedov). Už nie je vzácnosťou vidieť ich stopy na našich lesných cestách, prípadne občasný priamy kontakt našich lesníkov s touto obdivuhodnou a zároveň rešpekt vzbudzujúcou šelmou. V našej lokalite zatiaľ nedošlo k napadnutiu človeka medvedom, to však neznamená, že k tomu nemôže dôjsť. Vzhľadom k tomu, že sa tu nachádzajú dve medvedice s tohtoročnými mláďatami je dobre pohybovať sa po lese tak, aby nás bolo počuť. Tým sa dá predísť bezprostrednému kontaktu s nimi, pretože stretnutie s medvedom netreba podceňovať.

Jozef Štofík

NP Poloniny

Počas výskumu medvede stopujem prevažne proti stopovej dráhe. Snažím sa im vyhýbať, nerušiť ich a pri vchádzaní do húštiny na seba upozorňujem. Jedno zo zaujímavých stretnutí s medvedom sa udialo v roku 2009, keď sme monitorovali medvedie brlohy. Na jar, v čase miznúcej snehovej pokrývky, sme predpokladali, že monitorovaný brloh po zime je už prázdny. V tom nás prekvapil medveď, ktorý z neho vybe-

V posledných rokoch registrujú lesníci, ochranári a bežní ľudia zvýšený počet medvedov. Pri prechádzke lesom môžete ľahko natrafiť na jeho trus alebo stopy otlačené v blate či v snehu. Prišli ste do priameho kontaktu s medvedom? Ako ste zareagovali? Čo by ste po tejto skúsenosti odporučili robiť pri stretnutí s najväčšou slovenskou šelmou?

hol. Výpad trval len pár sekúnd, potom sa medveď obrátil a utiekol. Keďže sa nezaobieram kontaktnou etológiou, netrúfam si dávať žiadne všeobecné odporúčania ako sa majú ľudia správať pri napadnutí, no jednoznačne odporúčam vyhýbať sa brlohom (aj v ostatných fázach roka môžu medvede odpočívať v blízkosti brlohov) a nestopovať medvede po čerstvej stopovej dráhe.

Jozef Čokina

hraničná a cudzinecká polícia Ulič

Stopy medvedov a pobytové znaky počas práce a turistiky v Poloninách pozorujem veľmi často, ale do kontaktu s medvedom som sa dostal len raz - počas turistiky vo Veľkej Fatre. Boli to dva mladé medvede cca 60–80 kg, ktoré vybehli na asfaltovú cestu približne 20 m od nás (na turistickom chodníku, len 1 km od Tureckej). Jeden z nich pri našom stretnutí ihneď odskočil do kríkov. Druhý sa postavil na zadné a začal vetriť. Spozorneli sme a pozorovali sme jeho správanie. „Viem, že by som pred ním nebral mŕtveho.“ Približne po minúte sa druhý medveď rozbehol pravdepodobne za svojím súrodcom. Po pár minútach ma prepadol pud lovcu a s fotoaparátom som sa vydal po ich stopách. Počas turistiky sme počuli ešte šuchot v kosodrevine, nafotil som laň, ale medvede z kosodreviny sa už neukázali.

Jozef Valúch

OZ Žilina

Medvede sú aj teraz problém a bude

to ešte horšie. Už v tomto období je to časovaná bomba. Len raz pôjde na turistiku matka s deťmi a napadne ju medveď. Až potom sa to začne medializovať a následne aj riešiť. Nepreženie to, keď tvrdím, že na nami obhospodrovanom území (Veľkej a Malej Fatry) je ich sto. V Gaderskej doline máme chatu, na ktorú sa medveď naučil chodiť. Keď prídu ľudia a buchnú na chatu dvere, hneď je tam. Kradne jedlo, rukavice, fotoaparáty. Teraz má okolo 30 až 40 kg. Keď ho niekto zmasť ako naposledy, vybehne na cestu, čím uzavrie turizmus v doline. Turisti, ktorí prídu s bicyklom aj s deťmi, sa otočia a idú naspäť.

Ján Vakula

OZ Žilina

Medvede sú čím ďalej, tým viac synantropné ako napríklad aj tieto naše medvedíky, čo im auto zrazilo matku a vychovali ich ochranári. Boli vychované v chate, vykrmené a na zimu uložené brložiť do umelého brlohu v lese a zakrmené. Táto metóda je bežne používaná v Rusku, kde územie nie je až tak husto osídlené. Lenže tu sa stala jedna chyba. Medvedíky akosi rýchlo pochopili, že človek im neublíži. Sú viazané na objekty, v ktorých boli držané. Jeden z nich si vybral našu chatu za svoj domov. Keď príde návšteva, vláme sa cez okno, vykradne im špajzu a zožerie guláš. Ďalšia návšteva pre zmenu ani nevystúpila z auta, keď im vyskočil na kapotu a doškriabal lak.

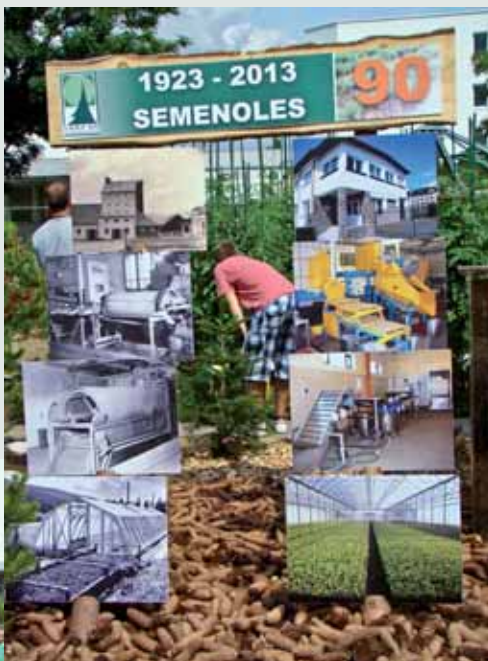
LESY SR na AGROKOMPLEXE prezentovali Semenoles, kone z Dobšinej a divina z Topolčianok

LESY Slovenskej republiky sa úspešne prezentovali na jubilejnom 40. ročníku AGROKOMPLEXU v Nitre. V tomto roku bol veľký záujem o expozíciu Semenolesu s detailne prepracovanou výstavnou plochou a predajom sadeníc vlastnej produkcie. Navštevovaný bol aj predajný stánok OZ Topolčianky s 11 druhmi diviny. Chov koní z Dobšinej OZ Revúca bol odmenený Zlatým kosákom. Okrem týchto aktivít prístupných verejnosti si odniesol Cenu ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka v podobe bronzovej medaily za celoživotné dielo aj pracovník generálneho riaditeľstva a vedúci Odboru HŮL a certifikácie Ing. František Štulajter, CSc. Srdečne gratulujeme a prajeme veľa úspechov.

Už počas prvého dňa prejavili návštevníci veľký záujem o mäso z diviny OZ Topolčianky, ktorý tu už tradične otvoril svoj predajný stánok. Záujemcov bolo veľa, a tak by ste jelení orez v obedňajších hodinách hľadali márne. V ponuke bolo až 11 druhov mäsa zo štyroch druhov zveri (jeleň, srnec, muflón a diviak). Na svoje si prišli aj tí najnáročnejší. „Doniesť z jedného druhu zveriny také množstvo, aby sa pokryl dopyt, je v týchto podmienkach so 100 l mrazničkou nereálne“, priznala sa nám Gabriela Kopčová, počas zapisovania objednávok nedeľných zákazníkov.

Najviac práce s vlastnou propagáciou a zároveň s propagáciou podniku mal OZ Semenoles, ktorý v rokoch 2007 a 2012 získal Zlatý kosák. Ich expozície boli aj tento rok profesionálne pripravené. Záujemcovia si mohli sadenice lesných a okrasných stromčekov zakúpiť v prostredí pripomí-

najúcom prírodnú krajinu s dreveným zrubom a trávnikom. Atmosféru dotváral potôčik ukončený jazierkom s fontánkou, v okolí ktorého boli rozmiestnené sadenice drevín. Súčasťou komplexu boli altánky pre zamestnancov a návštevníkov. Nechýbala propagačná tabuľa informujúca o 90-ročnej histórii vývoja Semenolesu.

Propagácia na výstavách prináša od-

štepnému závodu okrem zisku z predaja sadeníc, hlavne pozitívnu reklamu, ktorá je mnohonásobne účinnejšia ako drahý pár minútový šot v celoslovenskej televízii. Záujem o produkty je pomerne vysoký. OZ si na výstavách ročne zinkasuje predajom sadeníc vlastnej produkcie približne 20 000 eur, z toho priamo na Agrokomplexe okolo 3000 eur. Okrem samotného predaja je dôležité aj získanie nových kontaktov na odberateľov a dohodnutie zákaziek.

Okrem vlastnej propagácie prezentovali zamestnanci Semenolesu svoju tvorivosť a zručnosť aj vytvorením kompozícií a vyzdobením interiéru pavilónu F, v rámci vyhranej zákazky. V prázdných priestoroch vytvorili krajinu s mlynom

a tečúcou vodou, vinice, lesy so zvieratami, miesto pre detské ihrisko, plochu pre sokoliarov, stánky s občerstvením, plochy pre vystavovateľov a iné.

Medzinárodná poľnohospodárska a potravinárska výstava Agrokomplex patrí k najvýznamnejším svojho druhu na Slovensku. Tento rok sa na nej prezentovalo približne 450 vystavujúcich firiem. Okrem Slovenska mali na veľtrhu zastúpenie firmy z Česka, Poľska, Rakúska, Nemecka, Švajčiarska, Maďarska, Ruska, Litvy, Srbska a Veľkej Británie. Súčasťou programu bola Národná výstava hospodárskych zvierat, výstava Obnoviteľných zdrojov energie, Živnostenské trhy, Gazdovský dvor so spracúvaním živočíšnych produktov, COOPEXPO, Farmárske trhy, Dni poľa a iné. Počas výstavy boli udelené ocenenia Zlatý kosák, Značka Kvality SK a Šampión výstavy. Usporiadatelia očakávali až 100 000 návštevníkov v priebehu štyroch dní.

Ešte raz sa chceme poďakovať všetkým, ktorí prezentovali náš podnik. Už teraz sa tešíme na ďalší ročník a dúfame, že opäť budeme aspoň takí úspešní.

Norik muránskeho typu po troch rokoch opäť so zlatým kosákom

Muránsky chov chladnokrvných koní s 63 ročnou históriou na tomto ročníku AGROKOMPLEXU prezentovali tri kobyly: Melisa, Lenka a Olívia. Norik muránskeho typu z voľného chovu na Veľkej Lúke a

Dobšinej potvrdil svoju kvalitu opätovným získaním Zlatého kosáka. Ocenenie je uznaním práce zamestnancov OZ Revúca, pre ktorých je chov koní krásnou ale v súčasnosti žiaľ stratovou činnosťou. Prezentácia tohto pracovného plemena na výstavách a súťažiach by mohla prispieť k jeho opätovnému navráteniu do prevádzky, pre ktorú bol vyšlachtený.

Toto je už druhý Zlatý kosák, ktorý si za chov koní prevzal riaditeľ OZ Revúca Jozef Bystriansky. „Ten predchádzajúci sme získali v roku 2010, kedy sme oslávili aj 60. výročie chovu koní. V súčasnosti chováme 213 koní, z ktorých sa nám ročne podarí predáť cca 30 kusov.“

Anna Sliacka

Nové metodicko-organizačné pokyny a smernice

Ochrana lesa proti hubovým ochoreniam na borovici lesnej a borovici čiernej (Mop LV 019)

Od 1. júla 2013 nadobudol účinnosť nový metodický pokyn zaoberajúci sa ochranou borovíc proti hubovým ochoreniam. K dôležitosti a významu nového pokynu sa vyjadril odborný garant **Ing. Ivan Špilda**.

Ako už účel tohto pokynu hovorí, základom MOP je stanoviť postupy pri ochrane lesa pred hubovými ochoreniami na borovici lesnej a borovici čiernej. Táto potreba vzišla z rovnakého dôvodu, ako ďalšie MOP-ky vydané k ochrane lesa. Porasty nám napadol škodca v takej miere, kedy treba správne zasiahnuť, aby sa eliminovali hroziace škody. MOP LV 019 rieši nekrotické ochorenie kôry vetiev borovíc s odumieraním pletív pod kôrou. Výsledkom sú odumreté koruny celých porastov. Takto oslabené porasty sú potom silno náchylné na sekundárnych škodcov napr. na podkôrnu druhy hmyzu. Keďže hubové ochorenie je ľahko prenosné na zdravé jedince, je dôležité napadnuté stromy včas vyznačiť a spáliť. Prísne dbať na porastovú hygienu, všetky zvyšky po takejto ťažbe umiestniť na kopy alebo pásy a spáliť. Podrobné postupy sú podrobne rozpísané v Mop LV 019.

Tvorba a používanie rezerv a opravných položiek (Mop E 019)

O dôležitosti nového metodicko-organizačného pokynu pre metodicky správne účtovanie rezerv a opravných položiek platného od 1. septembra 2013 informuje odborná garantka **Ing. Janka Jágerčíková**.

Každá účtovná jednotka je povinná stanoviť si **vlastné písomné pravidlá pre tvorbu a použitie rezerv**, ktoré sa tvoria s ohľadom na možné riziká a straty. LESY SR š.p. účtujú rôzne druhy rezerv. Zvlášť špecifická je Rezerva na pestovateľskú činnosť, ktorá sa vyskytuje len v lesníctve. **Opravné položky k majetku** sa tvoria na

základe zásady opatrnosti, ak zníženie majetku v účtovníctve je preukázateľné len dočasným a nie je trvalým charakteru /napr. opravné položky k zásobám, pohľadávkam, dlhodobému majetku a iné/. Vzhľadom k tomu, že š.p. má veľa nepotrebného majetku, ktorý už nevyužíva vo výrobnom procese, je hlavne potrebné posúdiť úžitkovú hodnotu tohto majetku v závislosti od jeho ďalšieho využitia /predaj, prípadne prenájom/. V prípade predpokladanej straty z predaja majetku je potrebné vytvoriť opravné položky na vykrytie týchto strát. Ak je majetok nepredajný, tvorí sa opravná položka vo výške jeho zostatkovej ceny.

Pracovný poriadok

O najdôležitejších častiach a zmenách nového pracovného poriadku, ktorý vstúpil do platnosti 24. júna 2013, informuje **Ing. Martin Žilka**.

Dňom 1. 7. 2013 nadobudol účinnosť aktualizovaný Pracovný poriadok LESOV Slovenskej republiky, štátny podnik Banská Bystrica ako vnútropodniková Smernica SM O 002.

Pracovný poriadok bližšie konkretizuje ustanovenia pracovnoprávných predpisov, predovšetkým Zákonníka práce podľa osobitných podmienok zamestnávateľa. Aktualizácia pracovného poriadku predstavuje jeho zosúladenie s aktuálnymi ustanoveniami (Zákonníka práce, antidiskriminačného zákona, zákona o ochrane osobných údajov, zákona o lesoch) a so skúsenosťami uplatňovania doteraz platného pracovného poriadku.

Zamestnávateľ považuje za potrebné informovať zamestnancov o zmenách v nasledovných oblastiach:

V oblasti diskriminácie so zásadou rovnakého zaobchádzania v oblasti pracovno-právnych vzťahov – „zákaz diskriminácie“ boli doplnené prejavy diskriminácie a šikanovania vo formách mobbing, bosing vrátane ich definície.

V oblasti vzniku pracovného pomeru – predzmluvné vzťahy boli stanovené základné kvalifikačné a odborné predpoklady na prijímanie zamestnancov na I. stupeň riadenia – lesné správy, ktoré tvoria prílohu pracovného poriadku.

V oblasti doručovania písomností týkajúcich sa vzniku, zmeny a skončenia pracovného pomeru, zmeny a zániku povinností vyplývajúcich z pracovnej zmluvy boli spresnené postupy pri ich realizácii.

V oblasti základných povinností bola okrem iného doplnená povinnosť zamestnanca písomne oznamovať zamestnávateľovi zmeny, ktoré sa týkajú pracovného pomeru, najmä zmeny mena, priezviska, trvalého pobytu, adresy, zdravotnej poisťovne, atď.

V oblasti konfliktu záujmov – výkon inej zárobkovej činnosti, ktorá má k predmetu činnosti zamestnávateľa konkurenčný charakter bol doplnený spôsob výkonu činnosti OLH zamestnancami LESOV SR, š. p. pre iné subjekty.

V oblasti postihov za porušenie pracovnej disciplíny bol doplnený medzi závažné porušenie pracovnej disciplíny aj neoprávnený zásah do výkonu práva poľovníctva alebo do výkonu rybárskeho práva, lov zveri alebo rýb bez povolenia, lov zveri alebo rýb v čase ochrany alebo zakázaným spôsobom.

Kompletný pracovný poriadok v platnom znení je prístupný zamestnancom v Centrálnom elektronickom registri organizačnej dokumentácie (CEROD). Priopomíname, že pracovný poriadok je záväzný pre zamestnávateľa a všetkých zamestnancov. Každý zamestnanec musí byť s pracovným poriadkom preukázateľne oboznámený a každému zamestnancovi musí byť prístupný.

Pracovný poriadok bol vypracovaný Odborom riadenia ľudských zdrojov v spolupráci s personalistami OZ, bol v pripomienkovom konaní a bol odsúhlasený so zástupcami zamestnancov. ■

Prvé Ekoučebne Oravský Podzámok

V priestoroch dýchajúcich históriou lesníctva na Orave, po boku expozície História lesníctva na Orave, majú možnosť deti a návštevníci vstúpiť do prvých dvoch ekoučební na Slovensku. Kým v niektorých krajinách sú ekoučebne už viac-menej neodmysliteľnou súčasťou vyučovania environmentálnej výchovy a lesnej pedagogiky, na Slovenku je ich budovanie zatiaľ v plienkach

O to väčšiu pozornosť a uznanie si zaslúžia všetci, ktorí sa podieľali na vytvorení Ekoučební Oravský Podzámok, s prívlastkom prvé na Slovensku. Projekt bol spolufinancovaný z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja, Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko-Slovenská republika (2007–2013). Ekoučebne boli slávnostne otvorené za prítomnosti autorov myšlienky Ing. Zatlukala a Ing. Heruda, vedenia podniku LESY SR v zastúpení Mgr. Ján Kostrian, Ing. Miroslav Lelák, Ing. Milan Jankura, riaditeľa OZ Námestovo Ing. Igora Zbo-

ju a pracovníkov tohto závodu, ktorí sa aktívne podieľali na budovaní ekoučební, ako aj na organizácii slávnostného otvorenia, za čo im patrí vďaka. Za prítomnosti projektových manažérov Žilinského samosprávneho kraja Ing. Ďurianovej a Ing. Stehlíka, hostí z nadsenárstva Jelešňa, starostu obce Oravský

Podzámok a ďalších prítomných sme 11. septembra 2013 slávnostne prestrihli pásku a umožnili prítomným vstúpiť do dvoch prerobených miestností. Technické vybavenie (dataprojektor, mikroskop napojený na dataprojektor, ďalekohľad), vitríny s preparátmi stavovcov, poskytujú podmienky pre praktickú re-

alizáciu environmentálnej výchovy prostredníctvom zážitkového učenia, prepojeného s teoretickými poznatkami a praktickými skúsenosťami. Po slávnostnom úvode nás v Ekoučebniach vystriedalo šesťdesiat detí.

Anna Sliacka

Odštepny závod Semenoles organizoval stretnutie Medzinárodnej semenárskej federácie

Odštepny závod Semenoles je súčasťou špeciálnej skupiny (*Tree & Shrub Seed Group*) v rámci ISF, zameranej na obchod s lesným reprodukčným materiálom (LRM) a osivom okrasných druhov drevín a krov. Skupina 38 členov z 26 krajín sa každoročne stretáva na konferenciách Medzinárodnej semenárskej federácie (*International Seed Federation – ISF*). Medzinárodná semenárska federácia, nezisková organizácia so sídlom vo Švajčiarsku, združuje národné semenárske asociácie a firmy zaoberajúce sa semenárstvom a službami v oblasti semenárstva, prevažne poľnohospodárskeho charakteru. Tento rok sa stretli 23 členovia zo 16 krajín 25.-28. augusta 2013 na konferencii organizovanej Odštepny závodom Semenoles v Bratislave.

Počas konferencie sa diskutovalo niekoľko tém, ktoré sa týkajú problematiky LRM a obchodu s ním, napr. vývoj v Organizácii pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), Schéma pre dohľad nad lesným reprodukčným materiálom v medzinárodnom obchode, Medzinárodný zväz lesníckych výskumných organizácií (IUFRO) a Medzinárodné združenie pre kontrolu osív (ISTA). V priebehu roka sa zástupcovia skupiny zúčastňujú niekoľkých stretnutí medzinárodných organizácií, na ktorých sa usilujú presadiť nástroje, ktoré uľahčia a podporia obchod s LRM. Účastníci boli informovaní o činnostiach ISF, ktoré vedú k vypracovaniu medzinárodnej normy pre rastlinolekárske opatrenia (ISPM). Medzinárodná norma by mala poskytnúť ďalšie usmernenia s cieľom pomôcť Národným organizáciám pre ochranu rastlín (NPPOs), identifikovať, posúdiť a vyriešiť riziká spojené so zavlečením alebo rozšírením škodlivých organizmov pri premiestňovaní osiva v rámci medzinárodného obchodu a následne uľahčiť medzinárodný pohyb osiva vďaka väčšej harmonizácii rastlinolekárskeho požiadaviek pri jeho dovoze. ISF ďalej pracuje na vytvorení „akčného plánu“, ako presvedčiť jednotlivé krajiny, že existujúce právne predpisy, ktoré regulujú prenos LRM sú v mnohých prípadoch krátkozraké a z dlhodobého hľadiska predstavujú riziko, ktoré je zosilnené v dôsledku pôsobenia prebiehajúcich klimatických zmien. Rastlinolekárske opatrenia a provenienčné predpisy sú najväčšie obmedzenia pri prenose osiva v rámci medzinárodného obchodu. Ich úloha a význam je nepopierateľný, avšak je dôležité, aby tieto regulácie a usmernenia vychádzali z vedecky podložených faktov a aby sa zabránilo protekcionizmu.

Naplánované boli tri prezentácie. V prvej prezentácii, pod názvom „Lesníctvo a semenárstvo na Slovensku“ Martin Honec podal základné informácie o stave a vývoji lesov, organizačnom a inštitucionálnom usporiadaní lesníctva SR a význame Semenolesu v štruktúre slovenského lesníctva. Diskusia sa okrajovo dotkla legislatívy a podmienok prenosu osiva hlavných hospodársky významných druhov drevín, počtu a výmer uznaných zdrojov a princípu štruktúry a znakov evidenčných kódov uznaných porastov. Druhá prezentácia mala názov „Čo môže provenienčný výskum povedať pre prenos LRM: Modelový príklad buka a smreka“ a predniesol ju profesor Ladislav Paule. Provenienčný výskum buka, ktorý bol koordinovaný Spolkovým lesníckym výskumným ústavom v Grosshansdorfe, Nemecko, zahŕňa proveniencie z oblastí takmer celej Európy (okrem Balkánu). Na pokusných plochách sa sledovali nasledujúce znaky: prírastok, prežívanie, fenológia jarného rašenia, fenológia jesenného prefarbovania listov, dĺžka vegetačného obdobia, poškodenie neskorým mrazom, kvalita kmeňa, vidličnatosť a hrúbka vetiev. Možno konštatovať, že na základe tohto provenienčného pokusu sa v Európe dalo rozlíšiť sedem adaptívne homogénnych území (územia, ktoré vykazujú rovnaké správanie sa populácii drevín) s ohľadom na možný prenos semena. V tretej prezentácii, ktorá mala názov „Právne predpisy v oblasti produkcie LRM a ich dôsledky v prevádzke“, Miriam Sušková, podala kompletné

informácie z legislatívy upravujúcej podrobnosti o produkcii LRM a jeho uvádzaní na trh. Témy prezentácii „zapadli“ veľmi vhodne do predchádzajúceho programu konferencie a podnietili veľmi živú diskusiu.

V druhý deň stretnutia sme navštívili škôlkárske stredisko Trstice. D. Bednárová z Národného lesníckeho centra vo Zvolene informovala účastníkov o záveroch štúdie s názvom „Riešenie aktuálnych problémov topoľových klonov s dôrazom na ich produkciu a rezistenciu“, ktorú pre Odštepny závod Semenoles vypracovalo Národné lesnícke centrum. Vedúci strediska pán Kristián Kováč oboznámil účastníkov s technológiou produkcie topoľových klonov a iných rýchlorastúcich drevín na ŠS Trstice. Ďalšou zastávkou bol uznaný porast duba zimného, ktorý sa nachádza v gémovej základni „Piesky“ v pôsobnosti Odštepneho závodu Topoľčianky. Pestovateľ, M. Končal, podal základné informácie o účele gémovej základne a hospodárení v nej. Deň exkurzii sme skončili návštevou arboréta Mlyňany.

Na rozlúčkovej večery sa generálny tajomník ISF Marcel Bruins spolu s predsedníčkou skupiny Joëlle Schmitt poďakovali za kvalitne pripravené a plnohodnotné stretnutie. Mnohí z účastníkov boli na Slovensku po prvý krát a verím, že si zo Slovenska odniesli pekné spomienky a dojmy.

Počas členstva OZ Semenoles nadviazal nové obchodné a priateľské vzťahy s významnými štátnymi a súkromnými firmami. Tieto nám umožňujú priamy kontakt s odberateľom a získavanie pevnej pozície na trhu s LRM.

Martin Honec

Majstrovstvá sveta dvojzáprahov v Topoľčiankach aj s účasťou podniku LESY SR

Koncom augusta sa po prvý raz na Slovensku uskutočnili majstrovstvá sveta dvojzáprahov a LESY Slovenskej republiky boli pri tom. Spomedzi 13-tich prekážok, ktoré museli jazdci na dostihovom hipodróme Národného žrebčína Topoľčianky postupne absolvovať, dodali materiál na výstavbu jednej práve štátne lesy. Nadrozmernú guľatinu, podľa nášho názoru na najvydarenejšiu prekážku, vybrali kolegovia z OZ Topoľčianky, ktorí tiež inštalovali podnikové zástavy, logá a propagačný banner, za čo im ďakujeme.

Tento šport nie je na Slovensku veľmi rozšírený, hoci niekoľko takýchto pretekov už dostihová dráha v Topoľčiankach zažila. O to väčší zážitok museli mať diváci, ktorí prišli na podobné podujatie po prvý raz. Popravde, jednotlivé prekážky boli postavené už niekoľko týždňov pred pretekmi a nezainteresovaný si vopred ťažko vedel predstaviť, ako sa na priestore niekoľko metrov dokážu kočiši s dvojzáprahom a štvorkolesovými vozmi vykrútiť. Každá prekážka je totiž samostatný, na viac častí rozdelený priestor, v ktorom pretekári museli v čo najkratšom čase obísť stanovené body. Už iba nájsť správnu cestu a postupnosť, bol pre niektorých účastníkov tvrdý oriešok. Pozeráť sa však na favoritov závodu, kde spolujazdci, podobne ako pri závodoch sajdkár, vyvažovali koče vlastnými telami v plnej rýchlosti v ostrých zákrutách, bol skutočný zážitok.

Hoci v rovnakom termíne boli letecké dni na Sliachi, či Dni sv. Huberta

vo Svätom Antone, podujatie prilákalo podľa riaditeľa Národného žrebčína v Topoľčiankach Michala Horného očakávaný počet divákov. „Môžeme byť veľmi spokojní, keďže aj na menej zaujímavé disciplíny, akými sú drezúry, prišlo počas prvých dvoch dní 1500 a 2000 platiacich divákov. V sobotu sa na prekážkový maratón prišlo pozrieť okolo 5500 platiacich divákov, takže sme sa počas celých štyroch dní k očakávanému počtu 15.000 divákov veľmi priblížili,“ hovorí Horný.

To, že Medzinárodná jazdecká federácia pridělila organizovanie svetového šampionátu dvojzáprahov práve Topoľčiankam, nie je žiadna náhoda. Je to desať rokov systematickej práce, ktorú bolo treba urobiť, aby sa dostali k takýmto pretekom. Každý rok sa konajú majstrovstvá Slovenska, každý rok sa tu konajú medzinárodné preteky. „Začínali sme čechovou kategóriou, skončili sme v áčkovej kategórii, čiže sme postúpili o tri stupne dopredu, až po svetový šampionát. Veľa z jazdcov, ktorí sú tu, už v Topoľčiankach v minulosti boli. Získať organizovanie svetového šampionátu je veľmi veľká zodpovednosť,“ pokračuje riaditeľ Národného žrebčína. Pretek nie je obmedzený plemenami. Zúčastňujú sa ho všetky teplokrvné plemená koní, no veľmi pozitívne sú vnímané aj lipicány z Topoľčianskeho chovu. Medzi 240 koňmi, ktoré sa zúčastnili majstrovstiev, bolo 11 koní práve z Topoľčianok.

A čo si riaditeľ žrebčína myslí o chove koní na Slovensku?

„Je potešujúce, že kone sú jediným z druhov hospodárskych zvierat, ktorých počty aj kvalita majú stúpajúcu tendenciu. V roku 1993 bolo na Slovensku asi 16000 koní, kritická situácia bola v roku 2001, kedy sme mali iba okolo 4500 koní a dneska už registrujeme opäť vyše 14000 koní.“

LESY SR sa podieľajú na tomto preteku dodaním materiálu na jednu z prekážok, aká je však spolupráca mimo majstrovstiev sveta?

„Myslím si, že sme odsúdení na spoluprácu. Sme pod jedným rezortom a sme s odštepým závozom Topoľčianky skoro susedia. OZ a Národný žrebčín mali odjakživa vynikajúce vzťahy a vynikajúcu spoluprácu. Spomínaná prekážka je obdivovaná všetkými pretekármi, a hoci sa na ňu drevo vzhľadom na požadované hrúbky veľmi ťažko hľadalo, nakoniec sa LESOM SR podarilo splniť všetky naše požiadavky,“ dodal Horný.

A aké sú výsledky majstrovstiev? Na štart sa mohli postaviť maximálne štyri dvojzáprahy z každej krajiny. Spolu prišlo 74 súťažiacich z 24 krajín vrátane vzdialenej Argentíny či USA. V tímovej súťaži zvíťazili zástupcovia Maďarska pred pretekármi z Nemecka a Holandska.

Podobne ovládli Maďari aj súťaž jednotlivcov, keď na prvej priečke skončil Vilmos Lazár a na treťom mieste Zoltán Lazár. Medzi nich sa dostal na druhú priečku nemecký pretekár Sebastian Warneck. Najlepší zo Slovákov Miroslav Matuška skončil na 21. mieste a slovenský tím obsadil 11. priečku.

-vr-

OZ Žilina

ihličnatý závod v srdci severoslovenského regiónu

Turistika, kamzíky, ihličnaté lesy, úctyhodná výťažnosť guľatinových sortimentov ihličnatej ťažby a tiež väznica priamo v suteréne sídla odštepneho závodu. Aj tak by sa dal charakterizovať OZ Žilina, ktorého vizitku vám v tomto čísle prinášame.

Základné informácie

Katastrálna výmera:	189.359 ha
Porastová výmera:	33.875 ha
Z toho štátne:	22.593 ha
Ťažba dreva:	128.000 m ³ (2012)
Podiel listnatého dreva :	24 % (2012)
Počet lesných správ:	4
Počet zamestnancov:	103

Z histórie

Novodobá história Odštepneho závodu Žilina sa píše od roku 1956 a vznikla na základoch bývalého Žilinského lesného priemyslu Žilina a Turčianskeho lesného priemyslu Kláštor pod Znievom. Do roku 1956 patrilo územie súčasného lesného závodu do pôsobnosti Krajskej správy lesov v Žiline a v rámci nej do podriadených organizačných jednotiek – správ lesného hospodárstva.

Od 1. januára 1956 bol majetok týchto organizačných jednotiek začlenený do novej Krajskej správy lesov Žilina so sídlom v Žiline, z ktorej boli 1. augusta 1960 vytvorené Lesy Žilina, neskôr Severosloven-

Hrad Sklabiňa

ské lesy v Žiline. V rámci žilinských lesov došlo k výrazným organizačným zmenám v roku 1974, keď boli zrušené lesné závody Bytča, Žilina a Rajecké Teplice a zlúčením sa vytvoril jeden Odštepny lesný závod Žilina. Na turčianskej strane boli zase zrušené lesné závody v Turčianskych Tepliciach a v Mošovciach čím sa vytvoril nový – zlúčený Odštepny lesný závod Turčianske Teplice. Ďalej bol tiež zrušený Lesný závod Kláštor pod Znievom. S Lesným závodom Martin vytvoril Odštepny lesný závod Martin. Tým sa však organizačné zmeny neskončili. V 90-tych rokoch došlo k ďalšiemu zlučovaniu lesných závodov v turčianskej kotline. Z Odštepneho lesného závodu Martin a Odštepneho lesného závodu Turčianske Teplice bol vytvorený OLZ Martin so sídlom v Turčianskych Tepliciach.

Dnešný odštepny závod vznikol zlúčením odštepnych lesných závodov Žilina (bez bytčianskej časti) a Martin so sídlom v Turčianskych Tepliciach.

Prírodné podmienky

Územie, v ktorom sa nachádzajú spravované lesy je veľmi členité. Nadmorská výška sa pohybuje od 200 do 1 748 m nad morom. Lesnatosť územia je 53 %, pričom 19 % lesov sú lesy ochranné a 7 %

lesy osobitného určenia. Na území závodu sa nachádzajú 4 veľkoplošné chránené územia. Najväčšiu časť zaberajú Národné parky Veľká a Malá Fatra. Toto svedčí o veľkom mimoprodukčnom význame lesov, ktoré závod obhospodaruje.

V zastúpení drevín prevažujú ihličnany 70,3 %. Obhospodarovanie lesov je ovplyvnené 60,8 %-ným podielom lanových terénov so sklonom nad 40 %.

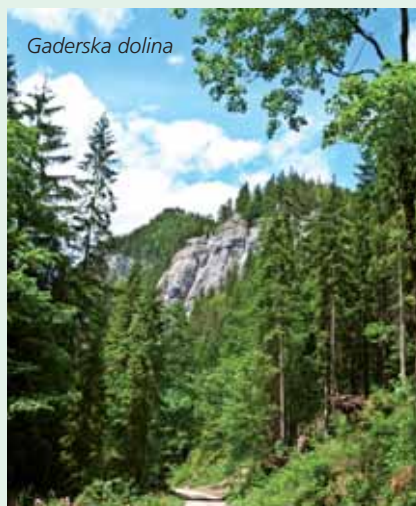
Čo je na žilinsko – rajecko – turčiansku najkrajšie?

Odštepny závod Žilina sa nachádza v severozápadnej časti Slovenska a na juhojuhozápade Žilinského samosprávneho kraja. Na severe je orograficky najviac zastúpená časť Krivánskej a Lúčanskej Malej Fatry, okraj Kysuckej hornatiny, na juho- východnej časti závodu je to zase Turčianska kotlina, ktorá je obklopená z východnej strany Veľkou Fatrou a zo západnej strany Malou Fatrou.

Regióny závodu patria medzi regióny s najväčšou lesnatosťou so zastúpením hlavných drevín smrek a buk. Na území závodu sú zaujímavé aj poľovné revíry. Poľovníctvo je zamerané na lov jelenej, srnčej a diviacej zveri. Zo vzácných druhov zveri sa v revíroch nachádza medveď hnedý, vlk, rys a hlucháň. V časti revíru Gader je introdukovaný kamzík alpský, ktorý bol dovezený z Lesných závodov Česká Kamenica, Rumburk a Loučná v rokoch 1956-60.

Množstvo prírodných a historických krás ponúka veľké možnosti príjemného pobytu, poľovníckeho využitia, rekreácie a agroturistiky.

V poľovných revíroch závodu sú poľovnícke chaty vybavené a zariadené na

Gaderska dolina

pobyt aj tých najnáročnejších poľovných hostí. Tieto zariadenia sú využívané celoročne. Mimo poľovníckej sezóny sú žiadané na rekreačné účely.

V regiónoch závodu sa nachádzajú najznámejšie turistické miesta ako Vrátna dolina, Klák, Súľovské skaly a Gaderská dolina, ktoré poskytujú možnosti celoročnej turistiky.

Vody územia odvádza rieka Váh, najdlhšia rieka Slovenska, na ktorého toku sa nachádza niekoľko vodných nádrží s energetickým a vodárenským významom. Územie má celoslovenský vodohospodársky význam.

O aktuálnych témach, ktoré rieši OZ Žilina, sme sa rozprávali s jeho riaditeľom Jozefom Valúchom

OZ Žilina patrí výškou ťažby okolo 120.000 m³ k priemerným až menším závodom, aké sú predpoklady ťažby na ďalšie roky?

V súčasnosti sme takmer na ideálnom stave. Bilančovaný etát pre OZ Žilina sa pohybuje okolo 120.000 m³. Takúto výšku ťažby máme naplánovanú aj na tento rok, hoci realita bude pre náhodné ťažby mierne, ale skutočne iba mierne vyššia. K celým 95 tisícom kubíkov ihličnanovby sme mali podľa plánu vyťažiť okolo 25 tisíc kubíkov listnatého dreva.

K často diskutovaným otázkam patrí v poslednom čase podiel predaja dreva z odvozného miesta. Aké sú možnosti takejto expedície na vašom OZ?

Túto otázku môžeme rozdeliť do dvoch častí. OZ Žilina v súčasnosti expeduje týmto spôsobom približne 8000 m³, väčšinou je to hmota od harvestora alebo listnatá vláknina.

Samozrejme, že na zvýšenie podielu predaja z odvozného miesta musia byť investície. Bez vyhovujúcej siete lesných ciest a rozšírenia skladov nie je možné podiel expedovania z odvozného miesta navýšiť. Druhá vec je, do akej miery je vhodné manipulovať v lese a odvázať kvalitnú ihličnatú hmotu z odvozného miesta. Problém je napríklad s verejným obstarávaním. Pracovníci dodávateľských firiem sa často menia a nie je zaručená stopercentná kvalita ich práce. OZ Žilina preto odváža takmer všetko ihličnaté drevo na expedičné sklady, kde ho manipulujú naši skúsení zamestnanci. Aj preto máme výťažnosť guľatinových sortimentov u ihličnatého dreva na úrovni 82%. Špecifikom OZ Žilina je tiež to, že každá zo štyroch lesných správ gravituje na jeden z expedičných skladov.

Vysoká výťažnosť guľatiny je predpokladom na výborné priemerné speňaženie dreva.

Samozrejme. OZ Žilina je, čo sa týka priemerného speňaženia ihličnatého dreva, na špičce spomedzi všetkých závodov. Horšia je situácia v speňažení listnatého dreva. Tým, že nie sme listnatý závod, je listnatá hmotu horšej kvality, a preto je výťažnosť guľatinových sortimentov iba 34%. Zisk OZ tak vlni dosiahol 1,27 milióna eur pri celkovom priemernom speňažení dreva vo výške 57,86 €/m³.

Územie obhospodarované závodom je známe krásnou prírodou a viacerými turistickými centrami. Predpokladám, že o rekreačné zariadenia v správe závodu je veľký záujem.

OZ Žilina je výnimočná čo sa týka turizmu. Naše zariadenia sú naozaj veľmi dobre navštevované. Návštevníci prichádzajú nielen z regiónu, ale z celého Slovenska aj z Čiech. Sú to už aj stáli zákazníci. Niekedy si objednávajú pobyty aj rok vopred.

S turistikou úzko súvisí aj poľovnícky turizmus. Výnimočnou je na našom závode možnosť poľovačky na kamzíky. V poľovnom revíri Gader chováme štyri desiatky týchto zvierat, na ktoré chodia poľovať v poslednom čase najmä Američania. Je to ľahšia poľovačka ako napríklad na jeleňa a s cenou okolo 2000 € za kus je to pre závod aj lukratívna záležitosť.

OZ Žilina sa môže pochváliť aj inou jedinečnosťou. Na území OZ je evidovaný najsevernejší výskyt duba na Slovensku a OZ má aj génovú základňu jarabiny brekyne v Rajeckých Tepliciach.

Na území obhospodarovanom OZ Žilina je niekoľko chránených úze-

Blatnické okno v Blatnickej doline

mi a národných parkov. Ako vychádzate s ochrancami prírody?

Ako vychádzame s ekologmi? Nadštandardne! A myslím to vážne. S profesionálmi vychádzame absolútne bez problémov. Problémy sú zvyčajne najmä s aktivistami. Profesionáli, keď zistia, že prestrelili, sú ochotní a schopní rýchlo problém napraviť a svoj názor korigovať.

Áké problémy v súčasnosti rieši OZ?

Tak, ako asi aj na ostatných závodoch, je to verejný obstarávanie lesníckych činností. Dodávateľia prác v rámcových súťažiach ponúkli ceny, ktoré dnes nie sú ochotní sami akceptovať. Tak sa stáva, že sa do užšej súťaže na lesníckej práci nikto neprihlási. Optimálne by bolo vyhlásiť nové rámcové súťaže aby mohli dodávateľia ponúknuť reálnejšie ceny.

Darí sa vám využívať fondy EÚ?

Snažíme sa presadiť, aby sa peniaze EÚ využili najmä na stavbu ciest. V tom prípade majú zmysel a niečo nám z nich zostane. V súčasnosti pripravujeme štyri projekty rekonštrukcií ciest, z toho tri cesty cez eurofondy o celkovej dĺžke, samozrejme pokiaľ budeme úspešní, necelých 20 kilometrov.

Problém bol s delimitáciou pozemkov na Slovenskom pozemkovom fonde. S ostatnými majiteľmi pozemkov sme sa dohodli podstatne rýchlejšie.

Na záver sa chcem spýtať na budovu závodu v Žiline.

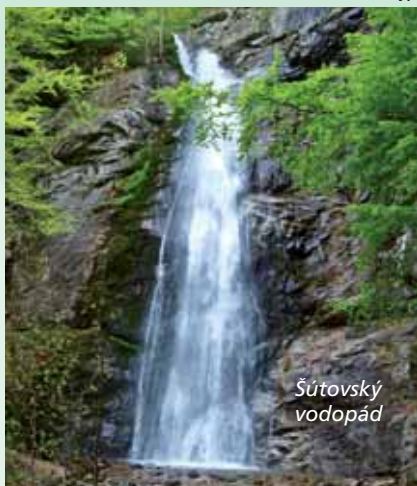
Funguje ešte väznica v jeho suteréne?

V súčasnosti už nie. Hoci! Je to zaujímavý nápad na diverzifikáciu príjmov.

Zaujímavé je, že o tejto budove štátnych lesov nie sú žiadne podklady ani v archíve. Býval to pravdepodobne súd alebo prokuratúra s väznicou.

Ďakujem za rozhovor

-vr-

Šútovský vodopád

Turistické zaujímavosti:

Rozsutce, Vrátna

Vrátna dolina je dolinou Krivánskej Malej Fatry. Nachádza sa v Národnom parku Malá Fatra, asi 3 km od obce Terchová. Úzky vstupný kaňon Tiesňavy je známy viacerými vodopádmi. Dolomitové skaly vytvárajú zaujímavé útvary nazvané Skalné mesto, Päť furmanov a iné. Dolinu zo strán ohraničujú Boboty, Veľký Rozsutec, Stoh, Chleb, Poludňový grúň, Veľký Kriváň a iné. Hrebeňové túry v lete uľahčia lanovky do Snilovského sedla a na Grúň. Vrátna je charakteristická viacerými umelo zasnežovanými lyžiarskymi strediskami (napr. Paseky, Príslop, Chleb).

V logu národného parku Malá Fatra sa nachádza Veľký Rozsutec (1 609,7 m n. m.), charakteristický rozostavaný skalnatý vrch severnej časti hlavného hrebeňa Krivánskej Malej Fatry. Jeho znakom sú sutinové kužele. Susedí s vrchmi Malý Rozsutec (1 343,5 m n. m.) a Stoh (1 607,4 m n. m.).

Strečno

Hrad Strečno stojí na začiatku Strečnianskej tiesňavy, na ľavom brehu Váhu, na strmejšej vápencovej skale vo výške asi 420 m n. m. Hradná vyvýšenina bola obývaná už v dobe bronzovej a železnej. Hoci prvá písomná zmienka hrade pochádzala

Hrad Strečno

až z roku 1316. Z priestorov dolného hradu sa dvíhala štvorposchodová hradná veža, okrúhla bašta a dvojposchodový hradný palác. V paláci boli izby pánov, izba "na dievčat", nižná a horná jedáleň, izba "na Babinej", hradná sála, kapitánova miestnosť, správčova izba, kuchyňa a kuchárova izba. V hornom hrade bola kaplnka, klenotnica, zásobárne a miestnosti na ubytovanie hradných pánov, ich služobníctva a kamenná cisterna na vodu. Okrúhla bašta slúžila pre hradný personál a drábov. V bezprostrednej blízkosti hradu boli dva mlyny a prístavište pre plte.

Náučný chodník Rajecké Teplice

Náučný chodník Rajecké Teplice – Porúbka sa radí medzi stredne náročné turistické chodníky. Nachádza sa v Suľovských vrchoch a prechádza cez malebné územie Rajeckej doliny, popri Prírodnej pamiatke Poluvsianska skalná ihla, do Prírodnej rezervácie Slnčné skaly, až k Prírodnej pamiatke Turská skala. Trasa (5,6 km) začína v Rajeckých Tepliciach na parkovisku oproti kúpalisku Laura a turisti počas 3 - 4 hodín na 16 zastávkach s informačnými tabuľkami, prekonajú prevýšenie 270 m.

Genetika v službách medved'ov

Veľkosť populácie medveďa v západných Karpatoch

Údaje o veľkosti populácie a pohlavnej štruktúre patria medzi základné informácie populačnej biológie živočíchov. Všetky priame odhady (pozorovania) sú zaťažené výberovou chybou (nestretáme všetky jedince) a migráciou zveri (počítanie jedincov zo susedných poľovných revírov). Za najpresnejšiu metódu odhadu veľkosti populácie sa považuje genotypovanie jedincov z neinvazívnych vzoriek (trusu alebo chlpov). Táto metóda sa úspešne použila pri odhadoch veľkosti populácie medvedov vo Švédsku, Nórsku, Slovinsku a Chorvátsku, ako aj v krajinách s málopočetnými populáciami medvedov v Rakúsku, Taliansku a Španielsku.

Čo je neinvazívna genetika

Pre molekulárno-genetické analýzy potrebujeme čistú, izolovanú DNA. Pred dvadsiatimi rokmi sa dala DNA získať len z tkanív, pričom množstvo vyizolovanej DNA bolo pomerne malé. Po objavení polymerázovej reťazovej reakcie (PCR) existuje možnosť analýzy DNA z veľmi malého množstva tkaniva, teoreticky z jednej bunky. Pri PCR sa namnoží DNA v dostatočnom množstve potrebnom pre analýzy. V súčasnosti postačuje pre genetické analýzy napr.: jeden korieňok vlasu alebo bunky epitelu čriev, ktoré po prechode trusu črevným traktom zostanú na povrchu trusu.

Podľa charakteru nazývame vzorky invazívne (jedinca musíme usmrtiť alebo odchytiť a odobrať kúsok tkaniva potrebného pre izoláciu DNA) a neinvazívne (trus, chlpy). Výhodou neinvazívnych genetických vzoriek je, že ich môžeme získať bez bezprostredného styku s jedincom a to pomocou zberu peria, chlpov alebo trusu. Takéto vzorky sa dajú získať pomerne rýchlo, bez potreby odchyty jedincov, ich vyrušovania a stresovania. Nevýhodou neinvazívnych genetických vzoriek je, že sa získavajú z biologického materiálu, v ktorom sa nachádza pomerne malé množstvo DNA, ktoré rýchlo v prírodných podmienkach degraduje, preto sa kvalite vzoriek musí venovať veľká pozornosť.

Čo môžeme z genetických analýz zistiť

Základná informácia, ktorú zistíme analýzou vzorky je genotyp „darcu“, t.j. jedinca, z ktorého pochádza vzorka. Každý medveď (rovnako je tomu u všetkých pohlavne sa rozmnožujúcich živočíchov) má DNA v dvoch kópiách, z ktorých jednu získal po matke a druhú po otcovi. Ak v danom lokuse získal alelu A po matke a alelu B po otcovi, potom takémuto jedincomi hovoríme, že je v danom lokuse heterozygotný (podobne ako krvná skupina AB), alebo homozygotný (AA, BB, 00). Zápis výskytu jednotlivých alél v každom lokuse nazývame genotyp jedinca. Ten je unikátny a okrem jednovaječných dvojčiat existuje malá pravdepodobnosť, že by existovali dva jedince, ktoré majú identický genotyp. Ak zistíme v priebehu analýz dve a viac identických vzoriek, tieto pochádzajú od rovnakého jedinca. Porovnaním genotypov medvedov môžeme zistiť

príbuzenské vzťahy medzi jedincami a pravdepodobnosť podielov otcovstiev samcov v populácii. Informácie o pohlavnej štruktúre umožnia predpovedať veľkosť prírastku v populácii. Z genetických analýz nie je možné zistiť vek jedinca. Pomocnou informáciou pre tento údaj je veľkosť trusu.

Smerovanie doterajšieho výskumu

Prvý výskumný projekt „Genetická štruktúra a diferenciácie poľovnej zveri a voľnežijúcich živočíchov (APVV-18-032105)“ s rozsiahlejším využitím molekulárnej genetiky bol zameraný na výskum genetickej diverzity a diferenciácie populácií jeleňa, kamzíka, medveďa a rysa. Neskôr k týmto štyrom druhom voľnežijúcich živočíchov pribudli diviak, svišť a vlk.

Hlavným cieľom výskumu genetickej diverzity a diferenciácie populácií medveďa bolo porovnanie západokarpatskej (slovenskej) a východokarpatskej (rumunskej) populácie medveďa a objasnenie postavenia populácie medveďa z Polonín. Ako zdroj DNA slúžili hlavne vzorky tkanív z legálne ulovených alebo uhynutých medvedov, v niektorých prípadoch kosti alebo neinvazívne vzorky (trus).

Hlavným výsledkom výskumu geografickej diferenciácie karpatskej populácie medveďa bola existencia výraznej diferenciácie populácií medvedov z Rumunska a Slovenska. V rámci západných Karpát sa ukázala existencia dvoch subpopulácií medvedov zo severného a stredného Slovenska. Bariéra obmedzeného toku génov medzi dvomi západokarpatskými populáciami existuje v dĺžke asi 30 km na Liptove. Tvorí ju priehrada Liptovská Mara, železnica, diaľnica, mestské a priemyselné zóny. Osobitné postavenie medzi slovenskou a rumunskou populáciou má malá subpopulácia z Polonín, ktorá je izolovaná od západokarpatskej populácie a obmedzeným tokom génov z rumunskej populácie.

V priebehu riešenia tohto projektu sme rozpracovali aj metódy neinvazívnej genetiky v dvoch geografických celkoch – Poľana a východné Karpaty (Poloniny a Bieszczady). Existencia opakovaných vzoriek slúži ako hrubý odhad pohybu jedincov, ktorý pri hustejšom výskyte vzoriek (z toho istého jedinca) môže slúžiť ako „telemetrická“ metóda. Pri malom počte opakovaných vzoriek (z toho istého jedinca) získame len informáciu o výskyte medvedov vo väčších územiach. Tak sa spoločným vyhodnotením slovenských a poľských vzoriek medvedov z Polonín a Bieszczad zistil výskyt tých istých jedincov na slovenskej a poľskej strane hranice.

Ladislav Paule
Lesnícka fakulta TU, Zvolen

Výzva k spolupráci pri výskume slovenských medvedov pomocou neinvazívnych vzoriek

Hlavným cieľom pripravovaného výskumu je získať čo najpresnejší odhad početnosti medvedov na Slovensku a snaha prispieť k riešeniu tejto citlivej problematiky. Územie s výskytom medveďa je na Slovensku pomerne veľké, a preto nie je v silách malej skupiny výskumníkov uskutočniť všetky zbery. Bez pomoci lesníkov a poľovníkov, ktorí sa pohybujú každodenne v teréne, by bol zber vzoriek nerealizovateľný. Preto si Vás dovoľujeme požiadať o spoluprácu pri splnení tohto cieľa.

Ako, kde a kedy budeme hodnotiť početnosť populácie

Zber vzoriek trusu medvedov plánujeme realizovať cielene na území celého areálu výskytu medveďa na Slovensku, ktorý je na základe štatistík zobrazený na mape. V prípade výskytu medvedov v iných poľovných združeniach mimo súčasného areálu, privítame vzorky aj z nových oblastí. Na základe simulácií, vlastných aj zahraničných skúseností, sme odhadli potrebný počet vzoriek na 3000 kusov. Kľúčovou podmienkou zberu vzoriek je stanovenie termínu zberu. V prvom roku od 13. septembra 2013 do 30. novembra 2013 (predĺženie - podľa počasia a začiatku hibernácie medvedov). Začiatok zberu plánujeme v období jelenej ruje charakteristickým väčším počtom poľovníkov a lesníkov v teréne.

Čo sa očakáva od spolupracovníkov

Čím viac ľudí sa zapojí, tým získame väčší počet vzoriek a presnejšie výsledky. Neočakávame, že spolupracovníci pôjdu do lesa len za účelom zberu vzoriek, ale na trus medveďa môžu naraziť pri plnení pracovných povinností alebo poľovníckych pochôdzok. Spolupracovníkom poskytneme potrebné pomôcky pre odber vzorky z nálezu čerstvého medvedieho trusu.

Predpokladáme, že väčšina lesníkov, poľovníkov a ochrancov prírody trus medveďa pozná. Napriek tomu odporúčame, aby sa rozpoznaním trusu a odhadu jeho veku (počet dní) venovali pozornosť. Analýza vzoriek trusu iného druhu živočíchov,

starých vzoriek trusu, alebo viacerých vzoriek z jednej kôpky trusu, stojí rovnaké a nie malé peniaze - a je žiaľ zbytočná.

Ako môžete spolupracovať a kde získate materiál

Predpokladáme, že v prvej polovici septembra sa uskutočnia stretnutia (na úrovni okresov) so zástupcami poľovníckych združení, pracovníkmi lesných správ alebo iných subjektov obhospodarujúcich lesy, pracovníkmi Štátnej ochrany prírody SR a ostatnými záujemcami. Na týchto stretnutiach sa uskutoční podrobná inštruktáž o metodike zberu vzoriek a distribuuje sa materiál potrebný pre zber vzoriek. Každé balenie obsahuje skúmavky s konzervačným roztokom a predtlačenu nálepkou pre zápis potrebných informácií, mapu a brožúru s návodom na zber vzoriek. Všetko pripravené tak, aby zberač mohol mať skúmavky a potrebné informácie so sebou počas zberu.

Poskytneme tiež ďalšie informácie o tom, kde je možné dostať skúmavky v prípade väčšieho výskytu trusu medvedov a kontakt na osobu odvážajúcu vzorky do laboratória. Každá vzorka dodaná počas trvania monitoringu bude analyzovaná.

Kedy môžeme očakávať výsledky

V novembri, najneskôr začiatkom decembra (po ukončení zberu v danom roku) sa začne práca v laboratóriu. Izolácia DNA a analýza vzoriek si vyžadujú nejaký čas. Predpokladáme, že štúdiu ukončíme na jar 2015 s výsledkami odhadu veľkosti populácie medvedov na Slovensku.

Všetky informácie o zbere vzoriek, ich využití budú uverejnené na stránke

www.tuzvo.sk/medvede. Otázky spojené so zberom pošlite na emailovú adresu: medvede@tuzvo.sk, (kópia paule@tuzvo.sk) alebo na adresu: Prof. Ing. Ladislav Paule, PhD., Katedra fytoľógie TU, 96053 Zvolen; 045-5206211, 0903-535759, alebo 045-5206255 (Krajmerová a Bakan).

Ako zberať vzorky trusu?

Zber vzoriek trusu je veľmi jednoduchý a zaberie len niekoľko minút

1. Dvomi paličkami, ktoré nájdeme na okolí, odoberieme kúsok trusu vo veľkosti lieskového orecha a preniesieme ho do skúmavky s konzervačným roztokom. Vzorku odoberieme z povrchu trusu, čistú časť, ktorá nie je v styku so zemou. Zberáme vzorky len z trusu, ktorý nie je starší než 4-5 dní.
2. Na nálepku nalepenú na skúmavke uvedieme všetky potrebné údaje: dátum odberu vzorky, meno zberača a miesto odberu vzorky. Poznačíme si odhad veľkosti vzorky a čerstvosti vzorky (koľko dní je trus starý).
3. Trus zakryjeme dvomi skríženými vetvami, alebo kameňom, aby sme zamedzili dvojnásobnému zberu vzoriek z jedného trusu.
4. Skúmavky so vzorkami uložíme podľa možnosti na chladnom a tmavom mieste (nie na palubnej doske za sklom v aute!) a čím skôr ho doručíme na zberné miesto.

Ladislav Paule, Diana Krajmerová
Lesnícka fakulta TU, Zvolen

Pozvánka Lesnícke vedecké kaviarne

Koľko medvedov nám pobehuje po Slovensku?
Na Vaše otázky zodpovie Prof. Ing. Ladislav Paule, PhD. a Ing. Ján Nôžka

LESY SR, š. p. sa teší na stretnutie s Vami

25.9.2013 (streda) o 16:00 hodine v kaviarni u Alexa, Nám. SNP 36/51, Zvolen

Bezkontaktné mapovanie medveďa

Najmasívnejší úbytok medvedov na Slovensku nastal pravdepodobne v polovici 19. storočia, kedy došlo k výraznému zmenšeniu populácie medvedov. V roku 1857 len v Šarišskej a Zemplínskej župe (východ Slovenska) bolo ulovených 99 medvedov (Molnár a kol. 1984). K takému masívnemu úbytku pravdepodobne prispelo aj používanie strychnínu na likvidáciu vlkov. V oblasti tých dvoch žúp v nasledujúcich obdobiach dochádzalo k rádo nižším úlovkom (neporovnateľným s rokom 1857), z čoho sa dá usudzovať, že už v tom období bola populácia karpatských medvedov rozdelená na východnú a západnú.

Podľa Feriancovej (1955) sa po II. svetovej vojne v Sninskom okrese nachádzali

1-2 medvede, ale prv ich tu bývalo viac (4-5). Sabadoš a Šimiak (1981) pri vyhodnocovaní kmeňových stavov medzi rokmi 1967 až 1977 uvádzajú kolísavé stavy 1-5 jedincov v celej oblasti Východných Karpát. Podľa výsledkov sčítania vykonaného užívateľmi poľovníckych revírov v roku 1979 sa na území Východných Karpát nachádzalo 7 jedincov (1 Čabalovce, 2 Medzilaborce, 2 Ulič a 2 Stropkov) medveďa hneďho (Terry a kol. 1980).

Porovnaním minimálnych súčasných stavov medveďa overených genetickými analýzami neinvazívnych vzoriek na TU vo Zvolene, s odhadmi z nedávnej minulosti je možné konštatovať, že došlo k výraznému posilneniu populácie medvedov v oblasti Východných Karpát.

Čo však zapríčinilo tento nárast?

- Žeby to bola prísna ochrana, ktorá neumožnila na tomto území (aj v susednom Poľsku a Ukrajine) lov? Od roku 1907 je známy len jeden prípad legálne uloveného jedinca v Runine/Zboji (1988), no napriek tomu výraznejší nárast početnosti bol pozorovaný až na prelome 20. a 21. storočia.
- Alebo k tomu prispelo zvyšovanie lesnatosti územia? Už dlhodobo dochádza k zarastaniu územia drevinami, no intenzívnejšie až po II. sv. vojne, v nadväznosti na spriemyselnovanie krajiny a prechod z maloplošného hospodárenia na veľkoplošné (Olah a kol. 2006).
- Či je treba hľadať príčinu v ôsmich synantropných jedincoch medveďa hne-

dého, ktoré boli privezené zo Západných Karpát (1981–1990)? Genetické analýzy neinvazívnych vzoriek medvedov z Národného parku Poloniny (Straka a kol. 2011) nenašli spojitost medzi týmito populáciami ani po tak krátkom čase od vypustenia (2 samcov a 4 jednoročných mláďat s 2 vodiacími matkami).

- Je možné predpokladať, že vysídlenie 7 obcí z dôvodu výstavby Vodárenskej nádrže Starina (1986) a tým aj radikálne zníženie počtu obyvateľov má na to vplyv? Kto navštívil spomínanú oblasť vie, že v súčasnosti to už nie je vysídlené územie, ale intenzívne osídľovaná oblasť s množstvom dočasných príbytkov navrátilcov.
- A čo prípadné zníženie pyliactva? Aj v súčasnosti je mnoho neoverených fám a príbehov o ilegálnych úlovkoch medvedov, no lokalizovaný bol len jediný prípad v oblasti Runiny (2010), čo je dôvod, prečo sa tento fenomén nedá zapracovať do žiadaných analýz (o to viac, že Národný park hraničí s Poľskom a Ukrajinou).

Napriek tomu, že medveď hnedý patrí medzi veľké mäsožravce, v jeho po-

trave prevláda rastlinná zložka, pričom pomer živočíšnej potravy narastá so stúpajúcou zemepisnou šírkou a dĺžkou trvania snehovej pokrývky. V Národnom parku Poloniny dochádza k výraznému zásahu do zloženia potravy širokou ponukou jadrového a dužinatého krmiva z krmovísk pre raticovú zver, ktoré spôsobuje nárast početnosti a stabilizáciu raticovej zveri a okrem iného sa považuje za najpravdepodobnejší dôvod, prečo niektoré medvede zostávajú aktívne počas zimy, čo vzbudzuje dojem enormne zvýšených stavov. Treba dodať, že vo vysídlenej oblasti Vodárenskej nádrže Starina, pracovníci Správy Národného parku Poloniny vykonávajú zimné prikrmovanie zubra hrivnatého. Od roku 2008 počas stopovania medvedov na snehu nebola zaznamenaná návšteva medveďa pri týchto krmelcoch (čo môže súvisieť s umiestnením krmiva v suchu a nešírením arómy).

Preto sa dá predpokladať, že:

- A/ na zvyšovanie početnosti má okrem zlepšujúcej sa ponuky prostredia (zákonná ochrana, nárast lesnatosti, vysídlenie územia) vplyv aj dostatok živinej (antropogénnej) potravy – **pozitívum**

B/ nárast množstva miest s voľne vysypaným jadrovým a dužinatým krmivom pre raticovú zver a ich časté umiestnenie v blízkosti obcí môže ovplyvniť správanie medvedov – **negatívum**

C/ zvyšovanie pravdepodobnosti stretov (nárast početnosti) v súvislosti so zmenami v správaní (vyhľadávanie antropogénnych zdrojov až synantropizácia) môže vyústiť do **konfliktných situácií** (napr. Bieszczady – Poľsko) – **negatívum**

D/ len **mechanická redukcia početnosti** medvedov (aktívny – invazívny manažment) bez poznania príčin/dôsledkov (A, B, C) a využitia možných alternatív (pasívny – neinvazívny manažment) nie je zaručeným a rozumným (sporná identifikácia a dohľadanie problémového medveďa) riešením problematiky medvedov „so zmeneným správaním“

E/ redukcia miest s voľne uloženým (aromatickým) krmivom a ich nahradenie kvalitným objemovým by mohli prispieť k riešeniu problematiky medvedov „so zmeneným správaním“ – **pozitívum**.

Jozef Šťofík
strážca Správa NP Poloniny

Stretnutie s medveďom

Na Slovensku sa odhaduje populácia medveďa hnedého na 400-500 jedincov, a tak stretnutie s týmto zvieratom v pohoriach stredného, severného a východného Slovenska nemusí byť ničím výnimočným. S týmto našim najväčším predátorom (váha až do 350 kg, dĺžka okolo 2 m a výška 1 m) sa môžeme stretnúť tak v odľahlom lesnom zátiší ďaleko-ďaleko od ľudskej civilizácie, ale aj hneď za horským hotelom, či povedľa autostrády na odpočívadle, kde sme sa zastavili, aby sme si trochu oddýchli. Pri prechádzkach našimi horskými oblasťami by sme mali rátať s tým, že sa s týmto živočíchom môžeme stretnúť.

Správne „nabudenie“ podvedomia na skutočnosť, že nám trasu lesným prostredím môže skrížiť medveď, je prvým a veľmi dôležitým „predpokladom“, ktorý nám môže pomôcť vyriešiť túto „konfliktnú“ situáciu bez ujmy na zdraví a naviac s „pridanou hodnotou“ v podobe nezabudnuteľného príjemného zážitku.

Stretnutia s medveďom, ktoré môžu vyvolať „kolízne“ situácie

- stretnutie s medvedicou vodiacou mláďatá, obzvlášť ak sa človek „nevedomky“ zatúla do priestoru medzi matku a mláďatá; medvedica vtedy „usúdi“, že jej potomkom hrozí nebezpečenstvo a môže bezprostredne bez náznakov a „varovania“ zaútočiť,
- stretnutie s medveďom, ktorého prekvapí človek „zoči-voči“ a ten sa cíti

bezprostredne v ohrození,

- stretnutie s poraneným medveďom, ktorý prejavuje známky zvýšenej agresivity (k poraneniu môže prísť zviera samo, alebo ho môže zaviníť človek postrelením, resp. po zrážke s automobilom),
- stretnutie s medveďom v oblasti s vysokou každodennou návštevou ľudí (hubárske lokality), kde zvieratá nema-

ju pokoj a častým vyrušovaním sa narúša ich biorytmus, čím sa zvyšuje ich agresivita a sklon k útočeniu na votrelca, ktorý pokoj narúša,

- stretnutie s medveďom, ktorý bol vyrušený zo zimného spánku; takýto jedinec obyčajne vykazuje známky zvýšenej nervozity a agresivity
- stretnutie s medveďom, ktorého sme znenazdajky vyrušili pri konzumovaní ulovenej potravy

Záverečné zamyslenie

Počas tisícok vychádzok do prírodných zátiší, ktoré som doposiaľ strávil v „nádviach“ medvedov na strednom Slovensku, sa s týmito zvieratami stretám často dennou i nočnou hodinou. Najmä nočné pochôdzky odľahlými lesnými zátišími v období okolo novu mesiaca a pod tmavými hustými mrakmi zahalenou oblohou, keď všade panuje taká naozajstná tma-tmúca, že si nevidím, ako sa povie, ani na špičku nosa, vedúce popri horských jarčekoch, mávajú pravú „adrenalinovú“ príchuť. Výstupy po horských bystrinách na hrebene hôr, kde sú lokalizované tokaniská tetraťa hlucháňa, ktoré sú konečným cieľom mojich nočných pútí, bývajú skutočne najrizikovejšie obzvlášť v jarnom období, keď zvädzajú z hôľ veľké množstvá vody z topiaceho sa snehu. Rieka skackajúca po balvanoch spôsobuje vtedy taký hukot, že si tam ani vlastného slova nepočujem a nieto ešte lomoz medveďa, ktorý sa tam môže potulovať v tú istú chvíľu. Mnohokrát len odblesk svetla z baterky od očí medveďa ma upozorní na to, že mi spoločnosť robí maco...

Ťažko sa mi vysvetľuje fakt, že pri tých tisícok výskumných pobytov v lesoch ma zatiaľ ešte ani jeden medveď „nezovrel“ vo svojom mocnom náručí, ani mi nedal labou výstražné „zaucho“, hoci viem, že mali na to množstvo príležitostí, keď som nebol až tak opatrný a ostraživ-

tý, ako si to pobyť v medvedích teritóriách vyžaduje. Niekoľkokrát som musel pred útočiacim medveďom vyliezť na strom, avšak len preto, že som nevenoval patričnú pozornosť dianiu v okolí. Nechal som sa unášať prednesom hluchánej poézie až tak, že ma doslova vytrhla z reality. Z romantického snenia na vlnách hluchánej poézie som precitol až vtedy, keď sa odrazu z ničoho nič zjavil medveď pred mnou doslova „zoči-voči“. Takto ma on sám dostal do nezávideniahodnej situácie, keď som sa nie tak celkom vlastnou vinou, len maličkou nepozornosťou, ocitol v role porušiteľa tzv. kritickej vzdialenosti, kedy sa zvieru cítilo už ohrozené. Ak som sa chcel

uchrániť pred nepríjemnou skúsenosťou na vlastnom tele, ako silno dokáže maco zovrieť čeluste, nezostávalo mi nič iné, len vyliezť bleskovo ako veвериčka na najbližší strom...

Nespočetné výskumné pobyty v odľahlých zátisíach prírody, počas ktorých si všímam život všetkých jej stvorení, ma utvrdzujú v tom, že medveď, voči ktorému majú mnohí z nás podivné predsudky, ba poniektorí majú z neho až panický strach, môže s človekom vychádzať „podobrotky“ ako s odvekým spolupútnikom, ak sa, pravdaže, *Homo sapiens* pri pobyte v lese prispôbiť tamojšiemu životu a dodržiava prírodné zákonitosti.

Miroslav SANIGA
Ústav ekológie lesa SAV

Koľko medveďov Je pre Slovensko tak akurát?

Tristo, osemsto, tisíc dvesto alebo viac ako dve tisícky? „To je tá otázka,“ môžeme si povedať spolu s kľasikom. V tomto prípade však nejde o súkromné problémy dánskeho princa Hamleta, ale o proklamovaný počet najväčších slovenských šeliem – medveďov. Čísla udávané jednotlivými záujmovými skupinami sú dlhodobo tak zásadne odlišné, že nie je šanca na všeobecne akceptovateľný kompromis. Možno pomôže sčítanie medveďov pomocou DNA vzoriek z trusu, o ktorom sa píše na inom mieste tohto čísla.

Nie som si však istý, či je v stanovení presnejšieho počtu medveďov ten zásadný problém. Vždy sa totiž nájdu individua, pre ktoré bude akýkoľvek počet nízky, alebo naopak príliš vysoký. Darmo, extrémisti a samozvaní spasitelia sa nájdu v každej spoločnosti. Podstatným problémom skôr bude stanoviť hranicu, do ktorej budú ľudia ochotní akceptovať spolunažívanie s medveďmi na rovnakom území.

Ide o to, či chceme prírodu bez týchto zvierat, alebo bez ľudí. Pravda bude, ako to tak býva, niekde uprostred. Nemalo by sa však stať, že sa nám budú medvede premávať po mestách južného Slovenska, alebo po Záhorí. Pokiaľ sa takéto stane, niekde bude chyba a určite nie v tom, že lesníci rúbu stromy a stavajú lesné cesty. Mimochodom, toto úsmevné tvrdenie jedného známeho člena lesoochrannárskeho zoskupenia by si zaslúžilo nomináciu na Antinobelovu cenu. Dávam do pléna ako dobrý tip pre recesistov.

Ale teraz vážne. To, že sa počet medveďov zvyšuje a obsadzujú územia, kde ich možno viac ako sto rokov nevi-

deli, je nepochybniteľný fakt. Nestálo by za úvahu, vyčleniť územia, kde medveďov v rozumnej miere akceptujeme, na ostatných ich považovať za škodnú zver a okamžite likvidovať? Vôbec nejde o poľo-

Foto: euroart.sk

vačku. Ide o hroziacu tragédiu, keď vyrušený medveď napadne, alebo zabije prvé dieťa. Potom chcem vidieť pretiahnuté tváre extrémistických environmentalistov a teším sa na duchaplné vysvetlenia, že medveďov nie je veľa, iba máme príliš nezabezpečených kontajnerov.

Že je takéto riziko vysoké, netreba príliš zdôrazňovať. Stačí si spomenúť na udalosť spred roka, keď medveď napadol pred Dňom stromu brigádnicku na náučnom chodníku v Lesníckom skanzene pri Čiernom Balogu. V tom Lesníckom skanzene a na tom chodníku, kde sa prechádzajú každoročne tisícky detí. Toto je však najvypuklejší prípad, no riziko hrozí pri zbieraní húb, čučoriedok či obvyčajnej lesnej turistike na veľkej časti Slovenska. Počet napadnutých dospelých som už dávnejšie prestal sledovať.

To, že sa dnes môžeme baviť o počtoch medveďov je zásluhou poľovníkov a lesníkov predchádzajúcich generácií. Viem si veľmi dobre predstaviť, že by nevyžadovalo príliš úsilia tieto zvieratá vystrieľať do posledného kusa tak, ako sa to podarilo v niektorých krajinách západnej Európy. Slovensko môže byť hrdé na to, že sa tak nestalo. Treba však nájsť správnu mieru a nechrániť medveďov na úkor ľudí.

Vlastimil Rezek

Rybárík po celý život v doline Rybnej

Vyrastal v hlbokých horách Malej Fatry, v rodine lesných robotníkov, po boku deviatich súrodencov a sám sa túžil stať lesníkom. Vyštudoval lesnícke učilište v Čadci, neskôr Strednú lesnícku technickú školu v Liptovskom Hrádku. Absolvoval pomaturitné štúdium so špecializáciou na pestovanie lesa a ťažbu. Svoju lesnícku púť začína na Lesnom závode Rajecké Teplice ako praktikant a pomocný lesník. Od svojich dvadsiatich rokov sa dostal na Lesnícky obvod Čierna skala na poľesí Rybná. O svojom živote prežitom v úcte a pokore k lesu a dlhoročnej práci v lesníctve sa s nami podelil **Miroslav Rybárík**, čerstvý laureát ceny Jozefa Dekréta Matejovca.

Ako ste sa dostali k lesníctvu?

Pochádzam z Kamenej Poruby a tam všade naokolo boli krásne lesy. Od mlada som chcel ísť za horára a od prvej chvíle ma to začalo aj baviť. Aj preto som v podniku pôsobil tak dlho. Prakticky som prežil celý život na tom istom mieste, v jednom lesnom celku v Rajeckej doline, presnejšie v južnej časti Malej Fatry - doline Rybnej. Túto dolinu milujem, je to skvost. Odpracoval som v nej vyše 43 rokov. Zažil som tu poľesie a po roku 1974 lesné správy. Keď som sem prišiel ako dvadsaťročný všade naokolo boli obrovské hektáre porastené lieskou a nikto sa do jej odstraňovania nechcel pustiť.

Nakoniec som sa toho musel ujať ja - mladý lesník. Dostal som harmonogram, no nik mi nevedel poradiť, akým spôsobom sa mám liesok zbaviť. Lieska je totiž úžasná v tom, že má vysokú vitalitu a výmladkovosť. Rozhodol som sa liesku likvidovať pomocou pásov. Začalo sa mi v tom dariť a po čase si ma začali kolegovia na lesnom závode všímať. A už na závode hovorili: „Rybárík, keď už si ty taký pestovateľ, pôjdeš na správu za technika pestovania.“ Keď som sem nastúpil, lesné škôlky tu boli maličké, nedostatočné. Ale keď sme chceli vysadiť les museli sme si ich rozšíriť. Podarilo sa nám vybudovať 3,5 hektára škôlok, ktoré fungovali roky. Vypestovali sme sadenice pre nás, ale aj na predaj. Keď sme tieto veľké plochy zalesňovali, ročne sme vysadili 250 000 - 300 000 stromčekov. Okrem odstraňovania liesok a výsadby lesa som mal ako lesný hospodár na starosti aj ťažbu.

Aký bol Váš život v tejto doline, mimo dediny. Žilo sa tu ťažko?

Bola tu radosť aj chudoba, ale mali sme sa všetci radi - robotníci aj pestovatelia. Ako dvadsaťročný som začal pracovať na lesníckom obvode Čierna skala na poľesí Rybná s horárňou na samote. Tu, kde je Malá Fatra vysoko, v zime často poriadne fujačilo. Keď sme sem prišli, nemali sme vodovod, a tak som sa kúpal v potoku. Odtiaľ som mal aj vodu na varenie. Neboli tu asfaltové cesty, nemali sme ani auto a do najbližšej dediny to bolo päť kilometrov. A keďže som mal mladú ženu, ktorej tu z toho bolo do plaču, musel som nájsť vhodný prameň, ísť na závod a začať kopať vodovod. Ten je tu dodnes.

Aká bola práca so ženami?

Práca so ženami bola veľmi dobrá. Mali sme pracovité ženy, ktoré tak krásne spievali po lúkach a horách. Naše lesné robotnícky nerobili len cez sezónu ako je to teraz. Keď bolo pekne, tak aj v zime vysekávali liesky. Keď zasadili stromčeky, to bolo vidieť rady. Počas vyžínania mi prišli povedať: „Pán vedúci, tam do toho kúta treba dať aj sto kusov, lebo to tam vyschlo“. Teraz živnostníci zamestnávajú ľudí len krátkodobu a majú dosť starostí so zabezpečením plánovaných úloh v predpísanom množstve a kvalite. Dnes vám nik nepovie, či sa všetky stromčeky ujali alebo nie. Samozrejme, že je to na vedúcom lesného obvodu, ale ten pocit zodpovednosti má mať aj pracovník. To sa docieli len dlhšou praxou práce v lese.

Mali ste na správe aj kone?

Ja som mal na správe vždy sedem až osem koní. Boli potrebné vtedy aj teraz. Všetci sa pozrite na tie vysoké kopce, keď som sem prišiel, mali sme na nich obrovské plachty prebierok. Sprístupňovanie porastov svahovými cestami, zväznicami bolo nulové. Nám sa podarilo sprístupniť

cca 35 kilometrov v štátnych hospodárskych lesoch. Za to chcem poďakovať pracovníkom závodu, ktorí sa o to pričínili. V tejto oblasti práce som pociťoval krivdu na nami spravovanom lesnom celku oproti iným, kde sa sprístupnili lesy aj dvomi, tromi svahovými cestami.

Keď sa pozerám na tie lesy navôkol, núka sa mi otázka, či ste tu mali za tie roky problémy s kalamitou?

Všimnite si tie lesy, akú majú krásnu farbu. Jednu „sušicu“ tu môžete vidieť, ale to je prirodzené. Všetci boli lesníci takí šťastní, keď videli jeden suchár, lebo potrebovali na triesky a iným spôsobom sa k smrekovému drevu nebolo vtedy možné dostať. U nás, keď už chradol smrek, tak všetci vedeli, že tam vyschýna. A teraz, keď sa pozriem na hen také plachty ako sú na Kysuciach, tak ma srdce bolí. Nehovorím, že sme si to my horári urobili. Ale môj názor je, že 50-60% sú tomu na chybe ľudia. Myslím si, že podkôrník hodne vznikol z nedostatočnej hygieny porastov po ťažbách najmä v nešťatnom sektore. To musíte dať všetku atraktívnu hmotu

z lesa von, nemôžete ju tam nechať hoci kde a po dolinách nasekať len lapače. Na asanáciu tejto hmoty moc času nemáme. Lesníci vedia, o čom hovorím.

Pozorujete rozdiel medzi obhospodarovaním lesa v minulosti a teraz?

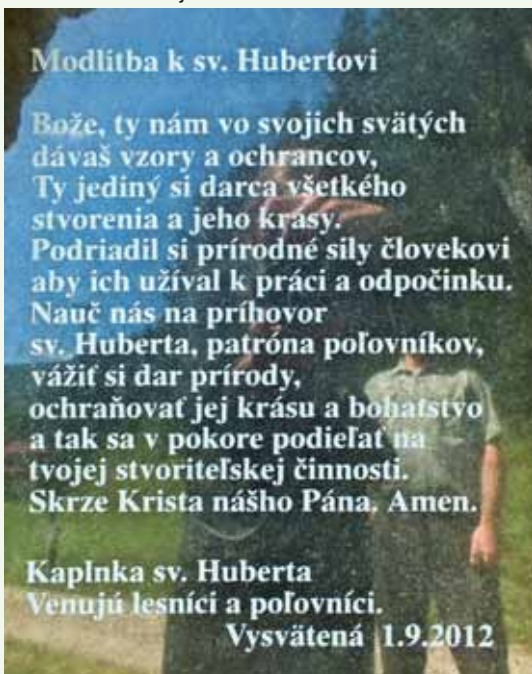
Dakedy sme mali iný vzťah k lesom. Hnevá ma, že teraz každá holina musí čakať dva roky, aj v podmienkach, v ktorých predpokladám, že prirodzenú obnovu nedocielime. Prírode blízke hospodárenie by

Modlitba k sv. Hubertovi

Bože, ty nám vo svojich svätých dávaš vzory a ochrancov, Ty jediný si darca všetkého stvorenia a jeho krásy. Podriadil si prírodné sily človekovi aby ich užíval k práci a odpočinku. Nauč nás na príhovor sv. Huberta, patróna poľovníkov, vážiť si dar prírody, ochraňovať jej krásu a bohatstvo a tak sa v pokore podieľať na tvojej stvoriteľskej činnosti. Skrze Krista nášho Pána. Amen.

Kaplnka sv. Huberta
Venujú lesníci a poľovníci.

Vysvätená 1.9.2012

malo byť samozrejmosťou skutočných lesníkov. Malo by sa propagovať zalesňovanie pôd, ktoré sú silne zarastené nežiaducou vegetáciou na dobrých bonitách. To by mal štát podporiť. Čiastočne by sa tým vyriešila nezamestnanosť hlavne v podhorských oblastiach. Premeniť lesy, šípy a iné, na hospodársky les, o tom by sa malo písať. Krajina by bola krajšia s cieľným úžitkom pre generácie ľudí. Túto ťažkú prácu mnohí lesníci poznajú, tým, ktorým sa to podarilo a ďalej sa tomu venujú, patrí veľká úcta a poďakovanie aj odo mňa.

Ako sa začala robiť štiepka, tak som vyláčil všetky konáre a neporiadok z doliny. Robil som to pre lesy, čisté potoky, čisté doliny, čisté svažnice a nakoniec som mal s tým len problémy. Viete, ja mám rád tých ochranárov, ale zdá sa mi, že až príliš zasahujú. Prvými ochranármi boli vždy horári. Štiepkovaniu fandím, sú to novodobí mechanizovaní upratovači lesa. Po nich vidím len poriadok.

Tieto dve chatky a pokosená tráva prezrádzajú, že v tejto doline je pomerne živo. Turisti sem chodievajú často?

My tu kosíme dolinu trikrát do roka. Aj keď som sem prišiel, táto dolina bola vykosená vždy. Ľudia sem chodili peši a na bicykloch, ale na autách si to nedovolili. Nemôžeme si dať rady so štvorkolkami a motorkami. Stále treba ľuďom prízvukovať, že to nemajú tak robiť. Dúfam, že si tu ľudia uvedomia, že si tu začnú vážiť prírodu aj les a čoskoro to tu bude ako na západe. Trochu ma trápi, že teraz to už

nie je ako vtedy, keď som sem prišiel robiť horára. Vtedy si ľudia veľmi vážili lesníkov. Teraz sa teším aspoň z toho, keď prídu turisti aj s dečkami a idú si pozrieť dolinu.

Tá kaplnka, na ktorú sa teraz pozeráme, to je Vaše dielo?

Áno. Po toľkých rokoch práce v tejto doline som si povedal, že musím spraviť nejakú poklonu za celú moju službu lesu. Rozhodol som sa s kamarátmi postaviť kaplnku priamo tu. Raz tu bol farár z Rajeckej Lesnej, ktorému som prezradil môj zámer urobiť kaplnku. Táto myšlienka sa mu zapáčila a spomenul, že niečo podobné robia poľovníci na Orave. Tá drevorezba je umelecká robota, to som nerobil ja. Nechcel som aby to bolo z plastu, ale z dreva. Pôvodná verzia kaplnky bola prikrýta takou akoby vietnamskou čiapkou. „Tú žiadna vietnamská ryžová čiapka nebude,“ povedal môj kamarát pri pohľade na ten výtvor a sám navrhol túto striešku. Vysvätili sme ju vlni 1. septembra. Pomáhali mi kamaráti, rodina, lesníci, poľovníci, dokonca aj živnostník, čo tu má teraz živnosť na práce v lese. A tento text, ktorý je tu vytesaný, som hľadal veľmi dlho. Po prečítaní osloví každého milovníka prírody.

Máte ešte nejaký sen, ktorý by ste si chceli splniť?

Chcel by som tu spraviť 7 km dlhý náučný chodník. V tejto lokalite je veľmi známe pútnické miesto, kalvária aj betlehem. Sami vidíte, že tu dolina musí byť vždy vyčistená, takže chodník by tu bol ako vyšíty pre návštevníkov a propagáciu lesníctva, práce, ktorá je veľmi náročná ale užitočná pre blaho ľudí.

Áké ste mali pocity zo získania ceny Jozefa Dekréta Matejovie?

Štátny podnik LESY SR som vždy dával za vzor, ale nikdy by som nebol predpokladal, že budem až takto hodnotený. Bývalý generálny riaditeľ Vizslai mi naznačil na promóciách môjho vnuka, že som horúci kandidát na toto ocenenie, ale neprikladal som tomu až takú váhu. Však aj keď som dostal pozvánku od generálneho riaditeľa Határa, síce bola to prekrásna pozvánka, ale „len“ pre čestného hosta. A vtedy som si povedal: „Načo tam pôjdem, veď guľáš si dám aj v Rybnej.“ Ale už dva dni vopred som vedel, že som tú cenu získal. Prezradil mi to pán Šulek. Pozvánku aj s parkovacou kartou z Dňa stromu 2013 som si schoval, pretože sú to spomienky a túžba v srdci každého skutočného lesníka.

Pred preberaním ceny Jozefa Dekréta Matejovie som sa pár razy napil vody. Hoci som stále na podniku hovoril s ľuďmi, poviem vám, to nie je „zábava“ prevziať si takúto cenu. Už som niečo podobné zažil a vtedy mi v krku navrela taká hrča, že som nevedel päť minút nič povedať. To som videl prvýkrát riaditeľa podniku, ktorý mi prišiel na kontrolu. Bolo to v deň, keď som mal na správe horára jubilanta, ktorému prišiel gratulovať a odovzdať odmenu ekonómom zo závodu. A riaditeľ sa zastavil najskôr u nich, až potom u mňa.

Samozrejme kolegovia už mali svoju dávku v sebe. Preto bola úzkosť a zodpovednosť. Ale nakoniec všetko dobre dopadlo. Raz za čas aj to treba. Samozrejme, že to nepodporujem v tejto ťažkej dobe.

Tento rok si už vychutnávaté dôchodok. Nenudíte sa?

S horou sa nelúčim. Lesníctvo som milovať celým srdcom a v lesníckych tradíciách vyrastala aj moja rodina. Moje miesto v tejto doline po mne prevzal môj syn tu na obvode vo Fačkove. Predtým tu bola lesná správa, teraz je to lesnícky dom, ktorý slúži od roku 1913 ako administratívne centrum vonkajšej prevádzky, nakoľko je tu veľká výmera štátnych hospodárskych lesov. Ja som si nechal na starosti urbár.

Aký je váš vzťah k poľovníctvu?

Venoval som sa aj poľovníctvu nelen lesníctvu. Tu v tejto oblasti je poľovný revír štátnych lesov Fačkov – Rybná s rozlohou 5300 ha. Je to vysokohorský revír s chovom jelenej zveri. Keď som sem na

štúpiel stavy zveri boli veľmi nízke. Ročne sa tu poľovalo na menej ako desať kusov. Museli sme vybudovať poľovnícke zariadenia a pripraviť plány chovu a lovu. Teraz je tu zveri dosť, hoci táto zima, hlavne jej druhá časť po tom krátkom oteplení s náhlym prísunom vysokého snehu, bola pre zver zlá. Uhynulo dosť mladej zveri, najmä jelenčatá a mladé diviaky. V tomto období robím krmelce a zháňam seno a nejaké jadro na nasledujúcu zimu.

Som poľovník, mám aj strieborného jeleňa, ale radšej doprajem taký úlovok druhým. Netúžim ani po kamzíkovi, ani po medveďovi. Bol som už na takých poľovačkách na medveďe, ktoré som sám zabezpečoval. Lesníci sú profesionáli a tí, ktorí majú o to záujem, by sa mali poľovne vyžiť.

Na záver chcem poďakovať lesníkom a mojim najbližším spolupracovníkom, LESOM SR, významným lesníckym osobnostiam na Slovensku, ktorí ma inšpirovali k práci a láske k lesu, mojej najbližšej rodine. Ale hlavne ďakujem Pánu Bohu, ktorý mi dal toľko sily a energie, aby som z celého srdca miloval les a cieľavedome ho pestoval, zveľaďoval a ochraňoval pre terajšie a budúce generácie, priamo tu v praxi u štátnych lesov, ktoré som vždy dával za vzor lesníctva. Prajem všetkým lesníkom hodne zdravia, šťastia a veľa úspechov pri zveľaďovaní lesníctva ako poslania v tak krásnej krajine ako je Slovensko.

Poľovnícky sviatok v znamení leta

V obrovskej kotline pod horami sa trblietala veľká vodná plocha, po ktorej sa preháňali člny a plachetnice, kým na brehu jazera oddychovali stovky ľudí. Už po deviatykrát sa stretli oravskí poľovníci a široká verejnosť v amfiteátri v Námestove na Dni sv. Huberta. V prostredí pripomí-

Kňaz preberá od poľovníkov obetné dary.

fár a zvučiek. O jedenáctej hodine, za zvuku zvonov, vyšiel od kostola sprievod na čele s kňazom – dekanom Námestovského dekanátu Blažejom Dibdiakom nasledovaným poľovníkmi so zástavami, sokoliarmi z klubu AQUILLQA z Bojníc a kynológmi. Na tribúnu v amfiteátri priniesli obetné dary – srnce, ryby a lesné plody. Po zaznení trúbenia Svätohubertskej omše nasledoval pestrý program modelovaný oravským lesníkom a poľovníkom Jozefom Brunčákom. Lesníci z OZ Námestovo i Štátnych lesov TANAPu, vedľa stánku CHKO Horná Orava, pripravili súťažné disciplíny lesnej pedagogiky pre deti. Bolo zrejmé, že lesníci, poľovníci a ochránari tu žijú a spolupracujú bez väčších problémov.

Na Dni Sv. Huberta boli ocenení vynikajúci poľovníci z okresu Námestovo: Bronzovou Medailou SPZ za zásluhy a rozvoj slovenského poľovníctva prevzali Anton Krišš PZ Oravské Veselé, Vladimír Bublák PZ Rabčice, Ladislav Melek PZ Hruštín, Emil Magdiak PZ Zákamenné, Jozef Mikuláš a František Lubek PZ Hruštín, Milan Suroviak, Marián Smolár a Vendelín

Zlatú medailu SPZ prevzal František Bolek (vstrede) a Alojz Maslaňák (vľavo)

najúcom jadranské more, na brehu Oravskej priehrady, sa posledný prázdninový víkend súťažilo o najlepších poľovníkov a poľovnícke združenia i víťaza vo varení gulášu. Nechýbali ani tradičné disciplíny ako vábenie jeleňov a hádzanie flinty do žita. Oslavu poľovníctva a prírody pripravila Oravská poľovnícka komora, Okresná organizácia Slovenského poľovníckeho zväzu, Lesy Slovenskej republiky, š. p., OZ Námestovo a KHSP pri SPZ. Na oravský sviatok poľovníctva prišli tradične hostia z Poľska z Nadlesníctva Ujsozly.

Poľovnícka hudba znejúca z poloostrovčeka vybiehajúceho do vody preniesla návštevníkov do reality. Dve lesníčky a kantor z lesníckej školy v Liptovskom Hrádku - Veronika Vallová, Katarína Málíková a Michal Olosz si pred Svätohubertskou omšou skúšali náročné pasáže z poľovníckych fan-

Páterek PZ Brabírka Lokca. Striebornú medailu získali Milan Medžo a Jozef Nevedel z PZ Vavrečka, Pavol Brontvaj a Ján Majda z PZ Brabírka Lokca. Zlatou medailou boli ocenení František Bolek, predseda OKO SPZ Námestovo a Alojz Maslaňák PZ Oravské Veselé. Medailu Sv. Huberta, ktorá bude odovzdaná na celoslovenských dňoch Sv. Huberta vo Svätom Antone, získal Ján Brňák z PZ Kýčera Krušetnica", všestranne aktívny aj v orgánoch OKO SPK. V súťaži poľovníckych združení sa najlepšie umiestnili združenia: 1. PZ Novoť, 2. PZ Lokca Brabírka, 3. PZ Oravská Lesná.

Mierny pokles počtu účastníkov znamenala súťaž vo vábení jeleňov, čo však neznižilo jej kvalitu. Odborná porota v čele s Jánom Veselým vybrala z piatich mladých vábičov, študentov lesníctva, trojicu najlepších: 1. Michala Ondrejko, 2. Milana Bella, 3. Adama Chudiaka. Počas ich vystúpenia sa breh priehrady „premenil“ na lesy oravskej Babej hory v čase jelenjej ruje. Prijemnú atmosféru doplnilo vystúpenie folklórneho súboru Mutňanka z Mútneho a počas neho sa spomedzi 16 poľovníckych združení rozhodlo o víťazovi vo varení gulášu z diviny. Najlepší guláš v doprovide nefalšovanej oravskej ľudovej muziky navarilo poľovné združenie Sihelné. Druhé miesto získali poľovníci – kuchári z PZ Novoť, tretie PZ Zelený les.

Návštevníci si mohli skúsiť „hod flintou do žita“, strelbu zo vzduchovky, vyhlídkový let vrtníkom a vypočít si ukážky loveckých signálov. Lezecká stena a jazda na bielom koníkovi potešili najmä deti.

Budúci jubilejný ročník by možno oživilo aj humorne ladené scénické vystúpenie o histórii poľovníctva na Orave. Dúfam, že desiaty ročník Dňa Sv. Huberta sa bude opäť konať po boku súťaže Drevorubač. Lesníci, drevorubači a ich priaznivci tejto súťaže sa zúčastňujú aj Dňa sv. Huberta. Dobré tradície by sa mali dodržiavať.

Jiří Junek

Dni svätého Huberta v znamení česko-slovenskej poľovníckej spolupráce

Orol z ruky českého sokoliaru vzlíeta k slovenskému sokoliarovi.

Koburgovský zámok a park Múzea vo Svätom Antone prilákali posledný prázdninový víkend tisíce návštevníkov. Pekné počasie a bohatý program 23. ročníka na Dňoch svätého Huberta sa niesol v duchu osláv 90. výročia založenia Československej poľovníckej jednoty.

Slávnostný úvodný ceremoniál počtlo návštevou viacerých významných hostí: Ivan Gašparovič – prezident SR, Lubomír Jahnátek minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Bernard Lozė – prezident Medzinárodnej rady pre poľovníctvo a ochranu zveri - C.I.C., Jaroslav Palas – predseda Českomoravskej myslivecké jednoty, Tibor Lebocký – prezident SPZ, SPK a poslanec NR SR a veľvysla-

nec USA v SR Theodore Sedgwick.

Program celoslovenskej poľovníckej slávnosti uvádzali slovenskí a českí moderátori – redaktor televíznej relácie HALALI Ľubo Klúčik a šéfredaktor časopisu MYSLIVOST Jiří Kasina. V duchu česko – slovenskej poľovníckej vzájomnosti sa niesol celý program. Spoločne vystupovali i poľovní trubači – súbor z Pšerova a súbory z Liptovského Hrádku a Banskej Štiavnice.

V oficiálnej časti programu boli udeľované rezortné vyznamenania Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR zaslúžilým pracovníkom lesného hospodárstva na úseku poľovníctva. Za LESY SR š. p. prevzal ocenenie Slovenského poľovníckeho zväzu generálny riaditeľ Ctibor Határ.

Šikovnosť sokoliarov a ich operencov, kynológov, rybárov a remeselníkov,

Čelo sprievodu na Svätohubertskú omšu.

strelba z luku, kuše a historických loveckých zbraní zaujali nielen poľovníkov, ale na svoje si prišli všetci milovníci prírody. Deti si zasúťažili v parku pri prechode Poľovníckym chodníkom a úlohami v súťaži Stopami zvierat.

Zvedavcov na nádvorie prilákali Majstrovstvá Slovenska vo vábení jeleňov a inej zveri, v ktorých tento rok zvíťazili Miroslav Políček a Miroslav Gajan.

Kým prevažne muži súťažili v populárnych súťažiach 5F, Naj brada, Lovecký šperk, Nôž roku, Lovecký klobúk, medzi prítomnými dámami a dievčatami sa volila Hájnikova žena – naj sympatickejšia milovníčka poľovníctva. Chceme sa poďakovať 39 dobrovoľníkom a poľovníkov, ktorí darovali krv na Hubertovej kvapke krvi.

Dni sv. Huberta ponúkli množstvo novinek. V barokovej sýpke do Siene úcty a slávy poľovníctva na Slovensku boli uvedené ďalšie osobnosti – Pavel Poruban a Tibor Andrašovan – autori loveckých signálov. Na zámku bola sprístupnená výstava LOVU ZDAR! s unikátnymi zbraňami sláv-

ných českých puškárov z Loveckého zámku Ohrada v Hluboké nad Vltavou, z časti Sallačovej zbierky trofejí jeleňovitých. Trofeje výtvarne vyobrazil maliar Jiří Židlický. Časť výstavy tvorili i rekordné české a slovenské trofeje a obrazy akademického maliara Viktora Bilčíka. Táto výstava je pre verejnosť prístupná do konca septembra 2013.

Obraz Svätého Huberta venoval Múzeu vo Svätom Antone akademický maliar Václav Nasvětíl, spoločnú podobizeň Pavla Porubana a Tibora Andrašovana ako i nový album loveckých signálov predseda slovenského Klubu trubačov Edmund Hattiar.

Svätohubertskou omšou so slávnostným sprievodom poľovníkov a lesníkov s obetnými darmi vyvrcholili v nedeľu 1. septembra Dni sv. Huberta. Omšu celebroidoval prior benediktínov v Sampore Vladimír Kasan a spevom ho sprevádzala miestna rodáčka Barbora Šaling Legényová. Už teraz sa tešíme na ďalší ročník tejto celoslovenskej poľovníckej slávnosti.

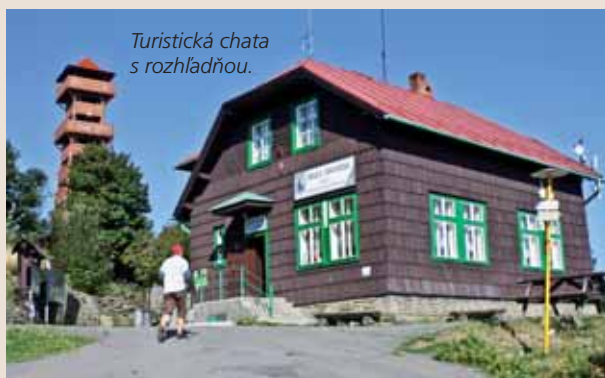
Jiří Junek

Lesníci postavili v Beskydech rozhlednu s výhledem na Slovensko

Nová turistická rozhledna vyrostla zásluhou státního podniku Lesy České republiky na vrcholu Velký Javorník nedaleko Frenštátu pod Radhoštěm v Moravskoslezském kraji, kousek od hranice se Zlínským krajem. Je jí zcela nová, dřevěná, vícepatrová stavba s ocelovými kotevními prvky.

Vyrstla na místě dřevěné triangulační věže, která zde byla postavena Zeměměřičským úřadem v roce 1929, v r. 1934 byla upravena na vyhlídkovou věž o výšce 13 m. Pro zchátralý stav byla odstraněna v r. 1967.

Slavnostní otevření rozhledny se na Velkém Javorníku v blízkosti turistické chaty uskutečnilo ve čtvrtek 15. srpna 2013 v 11 hodin. Od rána zde návštěvníky, turisty z Frenštátu pod Radhoštěm, Veřovic, Mořkova, Rožnova pod Radhoštěm a širokého okolí vítala veselými valašskými písničkami děvčata z cimbálové muziky Valašského souboru písní a tanců Radhošť z Trojanovic. Je zajímavé, že mezi prvními návštěvníky přišly skupiny turistů – seniorů, svěžích a v dobré náladě, i když je zde převýšení kolem 400 metrů!

Turistická chata s rozhlednou.

Rozhledna udělala radost všem návštěvníkům Moravskoslezských Beskyd. Výrazně se zlepšil a zatraktivnil výhled do okolní nádherné krajiny. S nápadem znovu zde postavit rozhlednu přišel před čtyřmi lety lesní správce Vojtěch Pavel, jeho nástupce Jaroslav Štefek s ním a dalšími lesníky dotáhl dílo do konce. Na slavnostním otevření rozhledny poděkoval lesníkům za nový turistický cíl za Klub českých turistů Jan Sládek.

Rozhledna je vysoká 25,915 metrů a je pojata jako originální dřevostavba se dvěma vyhlídkovými plošinami a vazbou na místní tradiční architektonický styl. Přízemní patro je totiž obloženo ve stylu valašské roubené stavby. Lesy ČR, s. p. je budou využívat zejména k aktivitám v oblasti lesní pedagogiky a k dalším osvětovým vzdělávacím akcím.

Základová konstrukce stavby je ze železobetonových patek, podlaha z kamenné dlažby. Podlahy na patrech jsou z dřeva. Svislá nosná konstrukce se skládá z dřevěných sloupů a hranolů. Výstup na rozhlednu je komfortní po širokých dřevěných schodech.

Stavbu Lesy ČR, s. p. plně financovaly z vlastních finančních prostředků podniku, akce proběhla v rámci jeho Programu 2020, kterým celostátně podporuje veřejně prospěšné funkce lesů. Náklady na výstavbu rozhledny dosáhly částky 3,6 milionů korun.

Rozhledna bude celoročně volně přístupná. Nutnou podmínkou však bude dodržování provozního řádu ze strany návštěvníků.

Velký Javorník se nachází asi 5 kilometrů od Frenštátu pod Radhoštěm na hranicích Moravskoslezského a Zlínského kraje. Je vysoký 918 metrů nad mořem a je nejvyšším vrcholem Veřovických vrchů, nejzápadnějšího předhůří Moravskoslezských Beskyd. Je z něj velmi dobrý kruhový rozhled na nejvyšší vrcholy Moravskoslezských Beskyd – Lysou horu, Smrk, Kněhyni, Radhošť a Podbeskydskou pahorkatinu s Palkovickými hůrkami, Červeným kamenem, Ondřejníkem a nápadným vrcholem Kotouč u Štramberka. Dolů do údolí naskytá pohled do Frenštátské brázdě a dále na Moravskou bránu a Ostravskou pánev. Za příznivé viditelnosti jsou vidět z Oderskými vrchy i Jeseníky s Pradědem, na východě hřebeny Malé a Velké Fatry.

K rozhledně je možné se dostat jediň pěšky nebo na kole, z části po asfaltových lesních cestách, které však slouží zejména lesnickému provozu, je proto nutná opatrnost. Vlak nebo autobus jezdí do Frenštátu pod Radhoštěm (6 km), Veřovic (5 km) nebo Rožnova pod Radhoštěm (12 km). A když je to Javorník, tak na vrcholu rostou kromě smrků, buků a jeřábů i horské javory!

Jiří Junek

LESY SR sprístupnili verejnosti budovu generálneho riaditeľstva

Budovu si prišiel pozrieť Medved' s Danielom

Generálne riaditeľstvo LESOV Slovenskej republiky š.p. opäť po dlhšom čase sprístupnilo budovu generálneho riaditeľstva v Banskej Bystrici verejnosti. Záujem o prehliadku interiéru budovy mali nielen návštevníci, ktorí sa zúčastnili Cisárskej vizitácie prebiehajúcej na námestí, ale aj Bystričania, ktorí si túto budovu bežne nemôžu pozrieť. Počas viacerých prehliadok interiéru budovy sme si v sobotu 27. júla zaspomínali na niektoré historicky významné udalosti spojené s pôvodnou budovou a lesníctvom na Slovensku.

Historickým vstupom s honosným portálom zdobeným dvojicou stĺpov a drevenými dverami sa návštevníci presunuli na schodisko vedúce do vstupnej haly. Boli očarení starobylým charakterom a honosnosťou novodobej budovy postavenej na troskách pôvodného Kammerhofu. Pôvodná budova zo XIV. storočia patrila rodine Karlovcov, neskôr Jungovcov, od ktorých odkúpil dom Ján Ernst. V roku 1473 mu kráľ Matej Korvín odňal komorský dom aj s baňami a daroval ho matke svojho nemanželského syna Jána Korvína. Neskôr si tento dom prenajali Thurzovci. Predstavu a veľkosti a usporiadanie pôvodnej budovy máme zo súpisu majetku z rokov 1525 - 1526. Podľa súpisu dom tvorila komora šafara, komora probiera, komora účtovníka, dve hostovské komory, služobnícka komora, komora Franzka, Kochovej a Baltazára. Ďalej tu bola pánska pisárňa, kúpeľňa, kuchyňa a pivnica. Vo dvore bola umiestnená mincovňa, starý a nový pivovar.

Komorský dom po odchode Fuggerovcov v roku 1546 slúžil bansko-bystrickej komore, od roku 1871 Riaditeľstvu majetkov, ktoré spravovalo štátne poľnohospodárske majetky a lesy. Od roku 1881 sídlilo v budove Uhorské kráľovské lesné riaditeľstvo. V roku 1913 bola pôvodná budova asanovaná. Na jej troskách bola (v rokoch 1913 - 1916) počas panovania Františka Jozefa I., v období prvej svetovej vojny, postavená nová budova v historickom štýle. Budovu projektoval Walder Gyula a stavbu riadil Ing. Juraj Martinka. Otvorením nádvorja Komorského domu siahajúceho po pôvodné koryto rieky Hron sa vytvorila národná ulica so samostatným zakle-

nutým prechodom z námestia. Tú mali možnosť návštevníci budovy pozorovať z chodby umiestnenej na prvom poschodí.

To, že novodobá budova bola postavená v historickom štýle je možné vidieť práve tu. Strop zdobia štvorcové „kazety“ zdobené prírodnými motívmi, podobné ako vo vstupnej hale. Práve od nej postupovala prehliadka po hlavnom schodisku s vystavenými trofejami poľovnej zveri na druhé poschodie. Pôvodné okná osvetľujúce priestor schodiska pripravené na rekonštrukciu a visiacer luster vytvorený z parožia neunikli pozornosti návštevníkov. Schodisko podoba ako ostatné chodbové priestory sú zdobené drevenými sochami a plastikami, ktoré LESY SR dostali ako dar z Banskej Štiavnice. Na prvom poschodí upúta pohľad každého človeka prichádzajúceho zo schodiska Etický kódex podniku. Tu sa nachádzajú viaceré reprezentačné miestnosti ako napríklad veľká zasadačka pôvodne slúžiaca ako svadobná sieň. Prehliadka postupovala smerom k parohárni, najkrajšej miestnosti celého generálneho riaditeľstva. „Toto je Banská Štiavnica“, upozornil jeden z návštevníkov na drevenú plastikú. Rys s uloveným srnčím mláďatom, ocenené jelenie trofeje, množstvo fotografií a informačných tabúl o ochrane leša, o chove norika muránskeho typu, to všetko sprevádzalo zvedavcov na ceste do parohárne. Tu si prišli na svoje dámy i páni. Jelenie a medvedie trofeje na stenách, historický nábytok, ocenenia podniku, to všetko vyrážalo dych a rozprúdilo bohatú diskusiu. O tom, že budovu navští-

vili ekológovia, environmentalisti, ale aj zaniietení poľovníci svedčili aj ich otázky. „Koľko stojí odstrel zlatého jeleňa?“ „Koľko medvedov žije u nás?“ „Ako často sprístupňujete budovu verejnosti?“ „Koľko stojí prebiehajúca rekonštrukcia budovy?“. Po diskusii nasledoval už len zostup na prízemie po bočnom schodisku s charakteristicky tenkými schodiskovými stupňami zapustenými do stien budovy. Steny boli zdobené kópiami darovacích listín z rokov 1282 a 1426. Poslednou zastávkou na prízemí bola tabuľa venovaná životu a pamiatke prvého banskobystrického riaditeľa lesov Jozefa Opletala. Návštevníci si

okrem informácií a zážitkov na pamiatku odnášali kalendáre, propagačné materiály a rôzne čísla podnikového časopisu Lesník. Ich odchod sprevádzali búrlivé diskusie. Nevieme, či ich kroky viedli k pamiatku

Jozefa Dekréta Matejovie umiestneného v parku za budovou generálneho riaditeľstva alebo ich zlákala Cisárska vizitácia a sprievody cechov banických na námestí. Po 17 hodine sme zatvorili dvere Generálneho riaditeľstva a začlenili sa do sprievodu cechov banických na počesť spoločnej histórie baníctva a lesníctva, ktorá trvala do polovice 19. storočia.

Otvorenie budovy generálneho riaditeľstva verejnosti bolo pozitívnou propagáciou podniku, histórie lesníctva a malým krokom na nikdy a nikde nekončiaciej ceste práce s verejnosťou.

Anna Sliacka

Z kláštora na strelnicu alebo Športový deň OZ Košice

Po prehliadke Jasovského kláštora si sily v preházkovom behu a iných náročných disciplínach zmerali štyri ženské družstvá a mužstvá OZ Košice. Svoju súťaživosť nezaprelo ani družstvo dôchodcov z LS Jasov pri príprave guľášu na strelnici Hodkovce počas športového dňa.

Dopoldnia 19. júla sme navštívili Jasovský kláštor vo vlastníctve a užívaní Rádu premonštrátov v Jasove. Kláštorným kostolom zasväteným sv. Jánovi Krstiteľo-

vi, knižnicou a spoločenskými miestnosťami nás sprevádzal opäť Ambróz Martin Štrbák. Zaujala nás história Rádu premonštrátov, architektúra kláštora, význam jednotlivých nástenných fresiek ako aj sochy svätých, tvoriace výzdobu interiéru kostola a knižnice.

Poobede sme sa presunuli do areálu strelnice, kde sa začalo športové podujatie organizované LS Jasov. Trojčlenné družstvá lesných správ a vedenia odštepného

závodu súťažili o najlepší čas na prekážkovej dráhe tvorenej prekážkovým behom, zdolaním priekopy pomocou lana, hodom loptičkou na cieľ, behom cez pneumatiky a strelbou z paintballovej pištole na cieľ.

Víťazné družstvá si prevzali medaily a vecné ceny od riaditeľa OZ Jozefa Sed-

láka, družstvá umiestnené na poslednom mieste dostali cenu útechy. Popoludní mali pracovníci lesných správ a ústredia OZ možnosť sa vzájomne spoznať a vymeniť si pracovné skúsenosti.

Vedenie OZ Košice touto cestou ďakuje za zorganizovanie športového dňa

vedúcemu LS Jasov Ivanovi Sopkovi a pracovníkom LS Jasov za bezproblémový priebeh pretekov, občerstvenie a pohostenie.

Michal Bencúr OZ Košice
(redakčne upravené)

Komora bola v komore

Plavebnú komoru Vodného diela Gabčíkovo si pre svoje tohtoročné stretnutie vybrali členky Slovenskej lesníckej komory združenej v Klube žien. Štvordňové lesnícke putovanie Podunajskom (územie bývalého Odštepného závodu Palárikovo) začali vo štvrtok 15. augusta popoludní prehliadkou kaštieľa v Palárikove. Prehliadka diela Vodohospodárskej výstavby – prevádzky Gabčíkovo, prednášky venované bažantnici v Palárikove a zvláštnostiam pestovania mäkkých drevín v lužných lesoch i oddych v termálnom kúpalisku, to je len časť aktivít, z ktorých sa tešili ženy lesníčky na v poradí už pätnástom stretnutí.

Na úvod nášho stretnutia v Palárikove nás privítal Igor Kopanica z OZ Levice a nasledovala prehliadka kaštieľa. „Kaštieľ v Palárikove, jednoposchodovú kúriu s pôdorysom v tvare písmena U, dal postaviť okolo roku 1730 Alexander Károlyi. V priečelí kaštieľa, polovničkeho zámku grófskej rodiny, je erb rodu Károlyovcov,“ opisuje budovu Marika Beciková, členka Klubu žien a správkynia objektu a

Jozef Habara, vedúci Lesnej správy Gabčíkovo. Po nej nasledoval presun do Účelového zariadenia v Gabčíkove spestrený zastávkou v Kolárovo, na brehu Malého Dunaja. Zastrešeným dreveným mostom dlhým 86 metrov (pamiatkou európskeho významu) sme prešli k malému technickému múzeu. Skvostom medzi jeho exponátmi je stroj na pohon transmie, s prevodom na pletací stroj na výrobu sietí. Dozvedeli sme sa rozdiel medzi vodným mlynom a plávajúcim vodným mlynom, čo nás utvrdilo v tom, že to nie je len dom „s kolesom“, ale celistvá a značne rozsiahla technická sústava. „Najviac takýchto mlynov bolo postavených na území Balkánu, pričom prvé lodné mlyny stavali už Rimania 450 rokov pred n. l. na rieke Tiber“, vysvetľovala pani Šáliová počas neplánovanej prehliadky.

V piatok, na lesníckom úseku Illé, pokračoval čisto lesnícky program pod záštitou Jozefa Habaru. venovaný zvláštnostiam a spôsobom pestovania mäkkých drevín, prírodným danostiam územia a hospodárením v lužných lesoch. „Tu celý výrobný cyklus hospodárenia do značnej miery ovplyvňuje rieka Dunaj s jej nepredvídateľnou kulmináciou hladiny,“ uvádza počas prednášky Jozef Habara. Tá ovplyvňuje hospodárenie i rastovú dynamiku vrbových a topoľových lesných porastov založených z voľnokorených sadenic a zo sadenic kolov šľachtených topoľov. Technológiu pestovania topoľových sadenic a zašlú slávu výroby rákosových úpletov sme spoznali počas návštevy topoľovej hlavovej škôlky. Myslí si, že najviac z celého dňa nás zaujalo nezvyčajné približovanie vyťaženého dreva cez Dunaj lanovkou KSK 16 na lesnom obvode Kráľová lúka a nezabudnuteľná plavba po ramenách delty Dunaja na pramici. Táto má v súčasnosti nenahraditeľné miesto pri plnení úloh v lesnej prevádzke. Naša lesnícko-ženská misia neunikla ani záujmu spravodajstva televízie TA3.

Milým spestrením večerného progra-

mu výpravy boli pomôcky lesnej pedagogičky Evky Vavrekovej pre zážitkové učenie, z ktorého sa tešili najmä zúčastnené deti. Naše šikovné kolegyně celou dušou oddané svojej lesníckej profesii priniesli aj ručné estetické výrobky: šatky, šály, svetle a rozmanité dekoračné výrobky vyrobené rozličnou technikou. Vskutku bolo čo obzerať a aj kupovať.

Sobotný deň sme začali návštevu štátneho podniku Vodohospodárska výstavba - prevádzka Gabčíkovo v sprievode Ludovíta Kelemena. Ako hovorí: „Gabčíkovo, časť sústavy vodných diel Gabčíkovo – Nagymaros, je v prevádzke od 24. októbra 1992. Tvoria ho dva hlavné objekty - vodná elektrárňa a plavebné komory. Cez plavebné komory sa od roku 1998 prepravilo 295.443 plavidiel a 4.993.101 osôb.“ Neopomenul využitie a význam samotnej stavby. Za spomenutie stojí množstvo 42.253.308 MWh ekologicky čistej energie vyrobenej od začiatku prevádzky, pričom výroba elektrickej energie v našej najväčšej vodnej elektrárni pokrýva zhruba 8% spotreby elektrickej energie Slovenska.

Nebyť Vodného diela Gabčíkovo, počas nedávnej júnovej povodne, by sa voda valila cez Žitný ostrov a vyzeralo by to horšie ako v roku 1965, keď územie zasiahla katastrofálna povodeň. Poobednú vyhladkovú okružnú plavbu po Dunaji na lodi Ondava cez plavebnú komoru sme vymenili za presun autobusom do Čuňovského areálu vodných športov. Adrenalinové aktivity (napr. rafting, hydrospeed, vodné skútre a iné), fotografovanie s našou vodnoslalomárskou špičkou Michalom Martikánom a Pavlom Hochschornom vystriedali večerné oslavy so spevom a tancom do neskorého večera. V nedeľu na záver celého pobytu sme sa osviežili v termálnej vode vo Veľkom Mederi.

Verím, že počas celého stretnutia na nás dohliadal svätec Ján Nepomucký patrón pltníkov, mlynárov, lodníkov, všetkých vôd, cestovania a najmä šťastného návratu, ktorého podobizne je v kollárovskej lodnej mlyne.

Na záver by som sa rada poďakovala zamestnancom Lesnej správy Gabčíkovo za spoluprácu pri realizácii nášho stretnutia, Slovenskej lesníckej komore a vedeniu Odštepných závodov Levice a Topoľčianky za sponzorské príspevky. Tešíme sa na budúcoročné stretnutie žien - lesníčiek, ktoré bude na území Odštepného závodu Beňuš.

Jana Staňová, za Klub žien pri SLSK
(redakčne upravené)

pokračuje vo výklade histórie tejto budovy: „Objekt mal pôvodne 90 izieb zariadených vzácnym nábytkom a obrazmi od svetoznámych maliarov, vyzdobené sály, jedáleň, herne a iné miestnosti. V roku 1866 bol za grófa Alojza Károlyiho, prestavaný podľa návrhu architekta Mikuláša Ybla v štýle neorenesančného slohu s napodobnením antických starogréckych a starorímskych umeleckých vzorov. Anglický park s celkovou výmerou 52 hektárov bol vybudovaný až v 18. storočí a dnes je v správe OZ Levice. Od roku 1947 späť kaštieľ priamo pod Generálne riaditeľstvo štátneho podniku LESY SR Banská Bystrica a dnes slúži ako účelové zariadenie hotelového typu.“

Po prehliadke kaštieľa odprezentoval 260-ročnú históriu miestnej bažantnice

Ing. Jozef Urgela, CSc. 90. výročie narodenia lesníckeho historika

Archívnym odkazom Ing. Urgelu sme sa zaoberali len nedávno. Vzhľadom na to, že tento rok má aj imatrikulačné výročie, pripomeňme si v krátkosti aj jeho životné cesty.

Narodil sa 24. augusta 1923 v Trnavej Hore. Po základnej škole v Trnavej Hore a Jalnej (1929 – 1936) absolvuje štátne reformované reálne gymnázium v Kremnici (1936 – 1944). Štúdiom lesného inžinierstva začína na Lesníckom odbore Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave, pokračuje v roku 1946 na Vysokej škole poľnohospodárskeho a lesného inžinierstva v Košiciach, od roku 1948 na Lesníckom oddelení Českého vysokého učenia technického v Prahe, ktoré končí v roku 1950.

Po skončení štúdií nastupuje ako pracovník Stavebnej výkonnej oblasti štátnych lesov v Piešťanoch. Od roku 1952 ako technik Lesprojekty Zvolen, na fotogrametrickom oddelení a oddelení pre zveľaďovanie lesného a vodného hospodárstva. V tomto rannom období pôsobí aj ako tajomník na rektoráte Vysokej školy lesníckej a drevárskej vo Zvolene.

Nastáva jeho trojročné obdobie, kedy bol riaditeľom postupne troch lesných závodov: Od roku 1956 je riaditeľom Lesného závodu Čierny Balog, od roku 1957 riaditeľ Lesného závodu Predajná, od roku 1958 riaditeľ Lesného závodu Čierny Váh. Táto kuriozita má politické, ale aj osobné pozadie.

Medzi rokmi 1962 – 1964 krajský inšpektor Štátnej lesnícko-drevárskej inšpekcie v Banskej Bystrici. Od roku 1964

je vedúci Historicko – dokumentačného oddelenia Lesníckeho, drevárskeho a poľovníckeho múzea v Antole (Svätý Anton), pracovisko vo Zvolene. V tejto pozícii pracuje až do dôchodu v roku 1985. V roku 1973 obhájil dizertačnú prácu „Profesor Wilckens a základy akademickej lesníckej výučby v Banskej Štiavnici“.

V roku 1966 zvolal prvý aktív slovenských lesnícko-drevárskych historikov do Zvolena. Zúčastňoval sa referátmi na

medzinárodných kongresoch muzeológov a historikov doma i v zahraničí. Pripravil a viedol medzinárodné sympóziium lesníckych historikov vo Zvolene v roku 1988. Bol zostavovateľom a vedeckým redaktorom zborníkov Lesníckeho, drevárskeho a poľovníckeho múzea. Organizoval náučné odborné, lesnícke výstavy v Antole.

Od roku 1967 bol členom výboru Slovenskej spoločnosti pre dejiny vied a techniky pri SAV, kde od roku 1973 pôsobil 20 rokov ako predseda Lesnícko-drevárskej sekcie spoločnosti. Zároveň bol členom Rady lesníckeho odboru Zemědělského múzea v Prahe.

Napísal, alebo sa editorsky podieľal na vydaní 9 knižných publikácií, uverejnil okolo 60 článkov a štúdií v odborných časopisoch. Zostavil vybrané heslá pre Encyklopédiu Slovenska, trvalo sa venoval reorganizácii antolsko-zvolenského múzejníctva s cieľom vytvoriť v Antole Poľovnícke múzeum a vo Zvolene obnoviť Lesnícke a drevárske múzeum.

Bol priekopníkom lesnícko-drevárskeho múzejníctva, špecializoval sa na lesnícku historiografiu a muzeológiu. Pripravoval súborné dejiny lesníctva na Slovensku, ktoré však už nestihol vydať a v jeho pozostalosti sa nenašli. Zaslúžil sa o inštalácie pamätníkov významných predstaviteľov slovenského lesníctva – Rowland (1973), J. D. Matejovie (1974), Kavuljak (1978), Greiner (1996).

Zomrel 3. marca 2008 vo Zvolene.

Viliam Stockmann

Revický Ján Matejec 200. výročie narodenia

Pred 200 rokmi sa narodil odborník, ktorý sa ako jeden z prvých na území Uhorska zaoberal bionómiou pôdkórnika smrekovéhoho.

Narodil sa 13. júla 1813 v oravskej obci Revišné pri Dolnom Kubíne. Po završení vtedajšieho dostupného vzdelania pracoval prevažne v štátnom aparáte a justícii.

Priekopník lesníckej osvety a ochrany lesov.

Počiatok jeho profesného pôsobenia tvorili úradnícke miesta najskôr v zadunajských župách Vas a Zala, v druhej polovici svojho života pôsobil vo sfére justičnej správy Oravskej župy v Dolnom Kubíne.

Patril medzi vzdelancov, ktorí sa zaoberali praktickým uplatnením prírodných vied v uhorskom hospodárskom živote, najmä v lesnom hospodárstve, včelárstve a záhradníctve.

Z lesníckej problematiky publikoval dve na tú dobu dôležité práce.

V roku 1876 vydal Hospodársky spolk na Orave jeho 36 stránkovú knižočku „Záhradníctvo a stromoveda“ (vytlačil Atheneum Budapešť). V piatej kapitole knižočky opisuje hlavné zásady hospodárenia v lesoch. Píše o zakladaní lesných škôlok, zbere lesného semena, o vysievaní semena v rúbaniskách, brojí proti vypaľovaniu rúbanísk, kľčovaniu pňov a pestovaniu poľnohospodárskych plodín v rúbaniskách. Zdôrazňuje, že zoťaté drevo nemá byť ponechané v lese v kôre, lebo sa v ňom rozmnožuje lykožrút. Uverejňuje kresbu lykožrúta smrekového v prirodzenej i zväčšenej veľkosti a kresbu jeho požerku.

V roku 1881 uverejnil časopis Obzor jeho obsiahlejší článok „Dejepis blúdneho učenia o škodlivosti lykožrúta v horách“. Podrobne tu opisuje svoj boj, čo všetko podnikol, aby uviedol na správnu mieru zásady boja proti lykožrútovi. Matejovo pojednanie o lykožrútovi a jeho

zobrazenie s požerkom pokladáme za prvé, ktoré vyšlo o tomto škodcovi v slovenskom jazyku.

Interpeláciou v uhorskom sneme 6. októbra 1877 dosiahol zrušenie, resp. upravenie smernice o boji proti lykožrútovi, ktorá umožňovala tzv. preventívnu ťažbu zdravých smrekových porastov. Do problematiky škodlivosti kôrovcov zangažoval aj zahraničné vedecké ustanovizne. Okrem boja na pôde Ríšskej rady a Ministerstva hospodárstva Matejec zangažoval v tomto smere aj rôzne učené spoločnosti.

Za jeho verejnú angažovanosť ho niekoľkokrát vyznamenali. Bol nositeľom zlatého záslužného kríža a dopisujúcim členom viacerých zahraničných vedeckých spoločností.

Zomrel 2. decembra 1887 v Dolnom Kubíne, kde je aj pochovaný.

Viliam Stockmann

Jedného pekného jarného rána ma prekvapil (vlastne už ani nie) príspevok nespokojného občana do internetového fóra jednej mestskej časti Bratislavy v znení:

„Dobry den, chcel by som sa opýtať na vyrub stromov v CHKO Devínska Kobyla nad Dubravkou. Chodievam sa ta často prechadzat a vsimol som si obrovsky vyrub stromov v nasej CHKO. Miestami su tam uplne holoruby;vyzera to uplne katastrofálne. Zaujimalo by ma, kto realizuje tento-mohutny vyrub a ci to ma povolene. Pripadne ako dlho este bude tazba prebiehat a co bolo jej zamerom. Priroda je tam skutocne zdevastovana a bude trvat este roky (možno desatrocia) kym sa z toho spamata. Uprimne som z tohto velmi sokovany a smutny, ze sa nieco taketo moze diat v Chránenej krajinskej oblasti. Dakujem. Peter K.“

Samozrejme, hneď som reagoval a do fóra „odišla“ moja rýchla odpoveď. Jej obsiahlejšiu verziu a ešte niečo navyše Vám ponúkam v nasledovných riadkoch.

Obnova Devínskej Kobyly

Masív Devínskej Kobyly je súčasťou Malých Karpát avšak tvorí izolovaný komplex lesa oddelený od materského pohoria tzv. Lamačskou bránou. Vzhľadom na jeho polohu ale aj veľmi rôznorodú geologickú stavbu je tu zastúpených množstvo lesných typov 2. a 3. LVS. Drevinové zloženie je taktiež odlišné v závislosti od expozície. Na severných a severovýchodných svahoch prevládajú bučiny s prímiesou cenných listnáčov, ktoré tvoria miestami vo vrcholovej časti a na exponovaných stanovištiach prevahu, centrálna časť, juh a juhozápad patrí dubovým porastom v zmesi s hrabom a lipou. Z hľadiska veku jednoznačne prevládajú porasty v 4 – 6 vekovej triede. A už sa blížíme ku koreňu vecí, ku komplexnej obnove Devínskej Kobyly s veľmi prísnymi podmienkami. Prvou základnou podmienkou je zachovanie celého genómu lesných drevín Devínskej Kobyly, aby sme zachovali jej jedinečnosť, druhou nemenej významnou je čo najmenej zasahovať do celkového rázu tejto rekreačne veľmi atakovanej lokality. Z týchto základných podmienok sme si stanovili dlhodobé ciele v obnove a to

Za prírode blízkym
hospodárením
v lese

Ako devastujeme les alebo prírode blízke obhospodarovanie lesa v Bratislave

zabezpečiť čo najvyššie percento prirodzenej obnovy za použitia čo najmenejších foriem dostupných hospodárskych spôsobov, v tomto prípade hlavne jednotlivého a skupinového účelového výberu, v malej miere pri veľkosti prvkov od 0,21 do 0,50 ha aj maloplošnej formy podrastového hospodárskeho spôsobu. Krátkodobé ciele realizujeme od roku 2012 do súčasnosti ako prvú fázu, ktorá predstavuje aktívne vyhľadávanie hrúbkovo vyspelých skupín so žiaducim prirodzeným zmladením a ich odkrývanie bez ohľadu na predpis PSoL za predpokladu využitia inštitútu zmien predpisov PSoL. Keďže nám platná legislatíva do konca platnosti PSoL z titulu veľkej vetrovej kalamity z mája 2010 (naplnenie celkového etátu na LC) momentálne nedovoľuje realizovať jednotlivé účelové výbery, táto fáza bude nasledovať ako druhá po obnove PSoL, od roku 2016. Potom nám už nič nebude brániť v snahe dosiahnuť obnovu Devínskej Kobyly popri jej významnom plnení ostatných funkcií lesa vrátane rekreačnej.

Objekt Pro Silva Božia Muka

Aj na našej LS sa nachádza objekt venovaný prírode blízkeho obhospodarovaniu lesa s názvom Božia muka založený v roku 2009. Je situovaný v Malých Karpatoch pri bývalej pútnickej ceste zo Svätého Jura do Marianky, preto ten názov. Na výmere 80,59 ha v nadmorskej výške od 380 do 430 m n. m. sa snažíme hospodáriť prírode blízkym spôsobom. Stratégia zásahov je individuálna

podľa zvláštností jednotlivých JPRL, vo všeobecnosti od jednotlivého výberu rubne zreých stromov s cieľovou hrúbkou, cez skupinový výber pri odkrytí nárastov jednotlivých drevín ako jaseň, javor, buk až po výchovné zásahy v menej hrúbkovo vyspelých porastoch 4. vekovej triedy so zastúpením duba.

Objekt Pro Silva Malé Karpaty (JPRL)

V máji 2010 vznikla v Malých Karpatoch po dlhotrvajúcich dažďoch rozsiahla vetrová kalamita. Len na LS Bratislava sa spracovalo bezmäla 90 000 m³ drevnej hmoty prevažne z rubných bukových porastov. Náhodná ťažba nám zanechala cca 200 ha holín. Dovtedy som si myslel, že bučiny Malých Karpát sú jedny z najstabilnejších porastov na Slovensku, ale príroda opäť raz ukázala svoju silu. Zbytočne však plakať nad rozliatym mliekom, život ide ďalej, aj keď teraz už inak, ako predtým, trochu iným smerom. Smerom k zvýšeniu stability porastov ich vertikálnym rozdielencovaním podľa prírode blízkych zásad a postupov, snahou o vytvorenie mozaiky poskladanej z vekovo odlišných skupín. Smerom k minimalizácii odkrývania holín na umelú obnovu lesa. Smerom k vytvoreniu pomyselnej čiary medzi starým a novým, medzi kalamitnými plochami a lesom plniacim všetky svoje funkcie. Objektom Pro Silva sa pre mňa stáva každý porast v Malých Karpatoch.

Záver

Po mojej odpovedi už z internetového fóra neprišla žiadna odozva. Haluzina po ťažbe bola uhádzaná, zväžnice a približovacie linky upravené, nárasty odrastajú a ja mám radosť, že som aspoň jednému človeku z tých tisícov žijúcich na území nášho hlavného mesta vysvetlil, o čo nám lesníkom vlastne ide. Dôležité je, aby sme svoju prácu prezentovali vždy a všade, napríklad aj prírode blízkym obhospodarovaním lesa a tak vrátili lesníckemu stavu niekdajšie postavenie a hrdosť. Veď presné a vecné argumenty podporené dôkazmi dokážu múdreho človeka presvedčiť. A s tými ostatnými už veľa nenarobíme.

Martin Knurovský
vedúci LS Bratislava

Medveďku daj labku

Človek zasahuje viac a viac do pôvodného životného prostredia medveďa hnedého a svojimi aktivitami ho pretvára. Preniká do teritórií medveďov, a tak sa každým rokom pre nich vhodné územie zmenšuje. Staršie a silnejšie jedince (dominantné) obsadzujú optimálne teritória, zatiaľ čo mladšie a slabšie (submisívne) medvede sú nútené prežívať v nevhodnom životnom prostredí „popretkávanom“ stopami ľudskej civilizácie. Ustálené letné počasie a dozrievajúce lesné plody lákajú v tomto období do prírody čoraz viac návštevníkov. Lenže o dary prírody sa zaujímajú aj pôvodní obyvatelia lesov – medvede. Potrebujú si doplniť tukové zásoby na zimu, pretože počas zimného spánku strácajú okolo 20 až 30 percent telesnej hmotnosti. Napriek tomu, že medveď je všežravec, asi 85 percent jeho potravy tvorí rastlinná zložka. Lesné bobulovité ovocie mu zabezpečuje dostatok uhľohydrátov a cukrov. Hlavné bobule brusnice čučoriedkovej (*Vaccinium myrtillus*) majú v potravinovom reťazci medveďov veľký význam a nadmerný zber ochudobňuje ich potravinovú základňu. Brusnice ostávajú na kríkoch do začiatku zimy, keď už napadne sneh, a slúžia na spestrenie „jedálneho lístka“ štvornohých maškrtníkov. Tuková vrstva, ktorú si nahromažďuje, môže na ich chrbte dosiahnuť až 15 centimetrov.

Práve zberači lesných plodín a hlavne hubári, ktorí vyrážajú za úlovkom v skorých ranných hodinách patria do rizikovej skupiny, u ktorej sa predpokladá najčastejšie stretnutie s medveďom. Medveď je pomerne, inteligentné ale nevysspytateľné zviera, a ťažko predpokladať ako zareaguje na stretnutie s človekom. V cirkuse sa naučí jazdiť na motorke, robiť kotrmelce, ale vždy má nasadený náhubok. Má vynikajúci čuch. Jeho ňufák je pohyblivý a môže sa otáčať rôznymi smermi. Plocha nosovej sliznice je stokrát väčšia ako u človeka. Tak môžu medvede zavetriať potravu, koristi, ale aj človeka, na veľkú vzdialenosť. Taktiež sluch medveďa je dvojnásobne lepší ako sluch človeka. Zrak má slabší, a preto, keď si nie je istý, stavia sa na zadné, aby sa presvedčil, či mu nehrozí nebezpečenstvo. Nemusí to ešte znamenať prípravu na útok. Skôr ako by medveď zaútočil na človeka, radšej sa mu vyhne. Horšie je, ak sa cíti ohrozený z dôvodu, že nemá možnosť úniku, je pri potrave, alebo medvedica v čase, keď má mladé. Útokov medveďov na človeka však každoročne pribúda. Riziková vzdialenosť sa udáva okolo 20 metrov. Je to taktiež len orientačné číslo. Niekedy medveď útočí aj z omnoho väčšej vzdialenosti. Inokedy môže byť celkom blízko, stavia sa na zadné reve, hádže labou a po chvíli sa spustí na štyri a odíde. Mimika jeho tváre je pomere nevýrazná, takže podľa nej je ťažké usúdiť jeho momentálny psychický stav, pravda s výnimkou prejavov agresie, keď napríklad seká zubami. Priemerná hmotnosť dospelých samcov sa pohybuje okolo 170-190 kg a samíc 140-160 kg. Vo voľnej prírode sa medveď dožíva v priemere 20 rokov. Žije samotárskym spôsobom života. Spolu sa zdržuje len medvedica so

svojimi mláďatami. Obdobie gravidity trvá u medvedice pol až trištvrte roka. Zárodok sa však začne vyvíjať až posledné 2 až 3 mesiace, pričom predchádzajúce obdobie pripadá na štádium tzv. latentnej (utajenej) gravidity. Preto medvedice, ktoré nezostanú oplodnené resp. pohlavne dospievajúce jedince, majú možnosť páriť sa ešte počas jesenných mesiacov, počas tzv. nepravej ruje.

Medvedica vrhne počas zimného spánku (hibernácie), obvyčajne vo februári, 2-3 veľmi slabo vyvinuté mláďatá, ktoré vážia len pol kilogramu. Tie sú prvý mesiac slepé a prvých 3-4 mesiace sú odkázané na mlieko matky. Tá ich zo zatepleného brloha vyvedie von až počiatkom apríla. Medvediatá zostávajú spolu s matkou takmer tri roky, kedy sa osamostatňujú, hľadajú a obsadzujú si svoje individuálne teritória. Medvedica niekedy vodí tohtoročné i staršie vlnajšie mláďatá (ľudovo nazývané pestúni). Medveď hneď spí tzv. fakultatívnym zimným spánkom, počas ktorého organizmus zvierata upadá do stavu čiastočnej strnulosti a čiastočne sa u neho znižuje aj telesná teplota (z 38°C na 34°C). Spotreba kyslíka klesne takmer na polovicu a tepová frekvencia sa spomalí až o 75%. Energiu potrebnú pre udržiavanie životných procesov počas zimného spánku získava organizmus medveďa spotrebúvaním zásobných látok vlastného tela, ktoré si vytvoril počas leta a jesene, vo forme vrstvy podkožného tuku. Tekutiny a aminokyseliny si organizmus zvierata vytvára recykláciou produktov, ktoré sú za „normálnych“ okolností počas vegetačného obdobia, kedy medveď nespí, vylučované z tela v podobe moču. Obdivuhodná je schopnosť medveďov prežiť bez príjmu tekutín, potravy a bez vylučovania moču a trusu takmer pol roka. Rovnako tak je obdivuhodný aj fakt, že počas niekoľkomesačného spánku svaly medveďa nijako neochabnú a po niekoľkohodinovej „malátnosti“, pokiaľ sa organizmus po prebudení „zahreje“ na „normálnu“ teplotu sa rovnako aj všetky fyziologické pochody dostanú do normálu a medveď je schopný opustiť zimný pelech. Z biologického hľadiska sa zimný spánok považuje za ekolo-

gicko-fyziologickú adaptáciu niektorých druhov zvierat na zmenu podmienok prostredia (striedanie chladnejších a teplejších období počas roka). Mimoriadne zaujímavým fenoménom zimného spánku je, že sa počas neho nerozvíjajú u zvierat infekčné ochorenia, pretože ich organizmy produkujú v tomto období vo zvýšenej miere obranné látky. Naše medvede brložia v priemere 75-120 dní. Medveď je veľmi adaptabilný a vie sa dobre prispôbiť daným životným podmienkam. Jeho životný areál je veľký 1500 – 3000 ha, čo závisí najmä od zdrojov potravy, hustoty populácie a z toho vyplývajúceho populačného tlaku. Medvede si svoje teritória značkujú a bránia. Značkovanie vykonávajú väčšinou na ihličnatých stromoch pazúrami, alebo v stoj trhajú kôru zubami, pokiaľ sa neobjaví bel. (pokračovanie n budúce)

Milan Longauer

Stretnutie v Šoproni II alebo ako sa rodí spoločný maďarsko-slovenský projekt

Úprava záhradného areálu Lesníckeho a drevárskeho múzea vo Zvolene s rozlohou približne 1700 m² nadväzuje na plánované tohtoročné dokončenie rekonštrukcie budov. Vybudovaním exteriérovej časti vznikne zaujímavý kultúrno-relaxačný priestor odrážajúci špecializáciu múzea

a doplnený o služby verejnosti (občerstvenie, predaj suvenírov, záhradná čítareň).

Táto časť výstavby by podľa vedenia štátneho podniku LESY SR mala byť financovaná projektmi EU. Projekt by mohol byť riešený v rámci Programu cezhraničnej spolupráce MR-SR 2014-2020, v spolupráci s riaditeľom múzea Erdészeti Múzeumv Šoproni. Na plánovaných aktivitách by spolupracovali zamestnanci oboch múzeí a kolegovia Jozef Zatlukal a František Král z odboru projektov EU.

Po minuloročných vzájomných návštevách pokračuje spolupráca predložením návrhu spoločného cezhraničného slovensko-maďarského projektu s pracovným názvom Z prameňov spoločnej histórie (Obnova a zachovanie kultúrneho dedičstva v lesníckych múzeách vo Zvolene a Šoproni) na tohtoročnom druhom pracovnom stretnutí v Šoproni 13. – 14. augusta.

Lubica Milanová
Lesnícke a drevárske múzeum
(redakčne upravené)

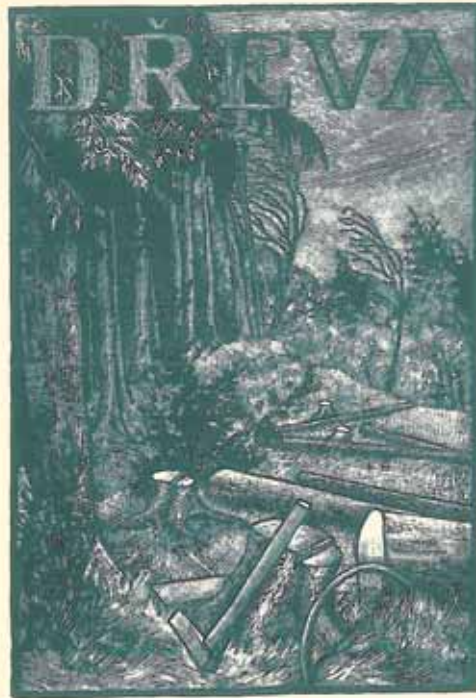
Čo uložíme do depozitov

Spolu 475 predmetov predložili na posúdenie (určenie ceny a hodnoty) piati odborní pracovníci Lesníckeho a drevárskeho múzea vo Zvolene. Po prehodnotení desaťčlennou nákupnou komisiou bolo 358 predmetov odporučených na zaevidovanie do fondov histórie, etnografie, drevárstva, lesníctva a zbierok knižnice.

Akvizičná činnosť patrí k ťažiskovým pracovným aktivitám Lesníckeho a drevárskeho múzea vo Zvolene. Proces nadobúdania nových zbierkových predmetov usmerňuje aktuálny zákon o múzeách a príslušná vyhláška. Kurátori múzea v intenciách týchto zákonných noriem predkladajú Komisii na tvorbu zbierok pri Lesníckom a drevárskom múzeu potenciálne zbierkové predmety a až odporúčanie komisie pootvorí predmetom dvere do depozitov múzea. V súčasnosti tvoria komisiu pracovníci Lesníckeho a drevárskeho múzea, partnerských múzeí a znalcí. Členmi komisie sú archeológ Róbert Malček, znalec v oblasti dejín techniky Ladislav Klíma, kurátorka – historička Tatiana Figurová, historička dejín umenia Mária Čelková, znalec v oblasti lesníctva a ochrany prírody Július Burkovský, kurátorka – historička Ľubica Miľanová, etnografka Eva Švajdová, archivárka Mária Šorecová, kurátorka – drevárka Mária Rošková, etnografka a predsedníčka komisie Želmíra Šípková. Odporúčanie členov komisie, po uzavretí rokovania, je predkladané na schválenie štatutárnemu orgánu múzea, t. j. generálnemu riaditeľovi štátneho podniku LESY SR. Nákupná komisia múzea vo Zvolene obvykle zasadá jeden až dvakrát ročne v závislosti od počtu potenciálnych zbierkových predmetov.

Tento rok už má naše múzeum jedno zasadnutie komisie za sebou a my môžeme čitateľom Lesníka ponúknuť prvú bilanciu. Komisia zasadala 20. júna 2013 a piati odborní pracovníci múzea na nej predložili na posúdenie a určenie ceny a hodnoty spolu 475 predmetov. Výsledkom takmer päťhodinového rokovania bolo odporúčanie zaevidovať do fondov múzea 358 predmetov. Fond histórie bude bohatší o 72 prírastkových čísiel, do etnografického fondu pribudne 37 predmetov, do drevárskeho 58 a lesnícky fond vzrastie o 190 prírastkových čísiel. Jeden predmet bude zaevidovaný v knižnici múzea. Tento rok sme zatiaľ nezaznamenali rast numizmatického, archeologického, mykologického fondu a fondu fotografií. Z nadobudnutých predmetov múzeum 106 predmetov získalo darom, 80 predmetov kúpou v celkovej hodnote 1248 eur. Vlastným výskumom múzeum získalo 172 predmetov.

Na tomto mieste by sme radi venovali pozornosť najmä zbier-

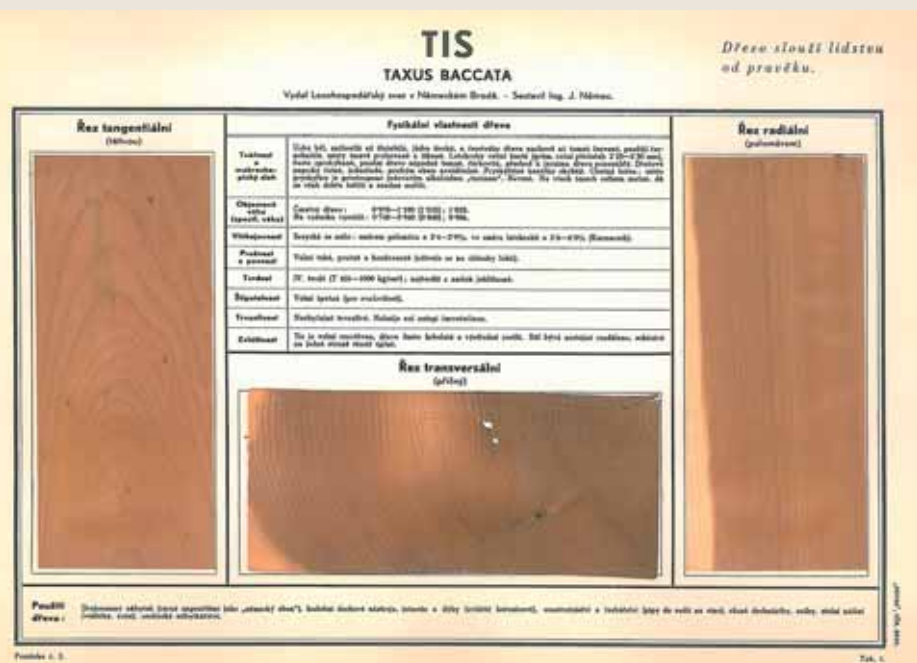
LESOHOSPODÁRSKY SVAZ V NEMECKÉM BRODE

kam, ktoré obohatia lesnícky fond múzea. Z už spomínaných 358 predmetov stojí za zmienku veľmi cenná porastová mapa okolia Starých Hôr, ktorú sme získali na súťaži Nevidané zvolenské starožitnosti realizovanej začiatkom júna na pôde múzea. Vďaka tejto súťaži sme komisii mohli predložiť aj lesnícku vyučovaciu pomôcku, ktorá sa v minulosti používala na Vysokej škole lesníckej a drevárskej vo Zvolene.

Ide o tabuľky drevín českej proveniencie z roku 1939 vydané pod názvom DŘEVA. Vydavateľom je Lesohospodársky svaz v Nemeckom Brode. Pomôcka obsahuje štyridsať drevín, ich základné rezy a popis fyzikálnych vlastností. Vo výpočte nadobudnutých predmetov môžeme pokračovať stereoskopom, ktorý slúžil na prezeranie leteckých snímok, či Pamätníkom Lesnej správy Osrblie z rokov 1918 – 1945, ktorému sme nedávno v Lesníku venovali väčší priestor. K rozsiahlejším súborom patrí kolekcia lesníckeho odevu používaná v 70. - 90. rokoch 20. storočia a predmety dokumentujúce osobný a pracovný život botanika a pedagóga VŠLD Miroslava Manicu. Na záver možno ešte spomenúť rozsiahlu zbierku loveckých trofejí jeleňa, daniela, srnca a muflóna z pozostalosti Jána Dobríka.

Zasadnutia komisie nemožno vnímať jednoúčelovo. Jedinečnosť a rozmanitosť posudzovaných predmetov vyžaduje vzájomnú výmenu informácií, skúseností a rokovania komisie tvorenej znalcami s nemalými odbornými skúsenosťami. Rozhodnutia komisie nebývajú vždy jednohlasné. Predmety, ktoré komisia na svojom zatiaľ poslednom zasadnutí odporučila, budú po splnení nevyhnutných náležitostí v zmysle už uvedených zákonných noriem postupne zaevidované v prírastkových knihách múzea a stanú sa objektom ďalšej dokumentačnej a výskumnej činnosti.

Tatiana Figurová, LDM Zvolen
(redakčne upravené)

V reštaurácii sa pýta hosť čašníka: - <i>Prosím vás, je tá vaša slimačia paštéta naozaj zo slimákov?</i> - <i>Áno.</i> - <i>A skutočne je iba zo slimákov?</i> - <i>No, keď sa už tak pýtate, pravdupovediac miešame k tomu aj trochu bravčoviny.</i> - <i>A koľko?</i> (Dokončenie tvorí tajničku krížovky.)					značka automobilov	rascový líkér	tmavo-zelený nerast	ohmatal (hovor.)	nálev, po česky	zrakový orgán
Pomôcky: huanako, aryt, alaš, tavot				čiastočne, nie úplne						
1. časť tajničky				3. časť tajničky ozval sa (kniž.)						
tečením sa pre-miestnila			druh lamy Elemír (dom.)							
značka automobilov				ladný (hovor.) toliar, po česky				2. časť tajničky	srdcovnica	
akčný rádius lietadla					zatajujú malá horská osada					
dlaňami udrel o seba						mužské meno druh masťava				
domovské právo (hist.)							skratka doktora súper, sok			
asýrsky boh mesta Eridu			poľná nemocnica búrske oriešky							
značka pre kilopascal				rovinatý kraj východ (kniž.)						
cudzí účet					kovová látka Melichar (dom.)			záhyb na látke	obsiať	
poplach (hovor.)					tropická rastlina zn. cukrovínok					
Pomôcky: NSU, pinit, taro, lora, inkolát, Ea	žrde na vozoch	kráčať chytaj rukami				preš hárok, po česky				
vybielia							skratka pre a iné keď			
4. časť tajničky										
lahké plnivo do betónu					bedákať, nariekať (expr.)					

Zasmejte sa

„Ako sa ti darí v manželstve?“, pýta sa Michal Jána.
 „Cítim sa ako za slobodna.“
 „Tak volný, slobodný?“
 „To ani nie, ale varím si sám, sám si periem a žehlím, a ženu musím stále kdesi hľadať.“

Viete, čo sú posledné slová krátkozrakého v lese?
 „Prepáčte, vy vždy oberáte maliny v takom veľkom kožuchu?“

Ako zabiješ pštrosa?
 Vyženieš ho na asfalt a vystrašíš ho.

Opitý šofér sa po havárii preberie a pýta sa: „Kde som?“
 „Na čísle 27.“
 „Dobre ale v nemocnici alebo vo väzení?“

„Jedno pivo i hotdog s horčicu...“
 „A máš osemnásť?“
 „Ci pana, ta dajce s kečupom...“

Čo vznikne, keď sa spári žirafa s krtkom?
 -???
 - Vrtná veža!

Policajt zastaví vozidlo kdesi na východe:
 „Pán vodič, pili ste niečo?“
 „Hej, ta zo dva piva i borovičku.“
 „Ste ochotný podrobiť sa dychovej skúške?“
 „Ta co, ty mi neveríš?“

Príde kliešť domov a ostatné kliešte sa ho pýtajú:
 - „Čo Ti zase je?“
 - „Ale, zase ma vytočili.“

Vonku prší čím ďalej tým viac a tá moja žena nerobí nič iné, len čumí cez okno.
 Ak to tak pôjde ďalej, budem ju musieť pustiť dovnútra...

Uveríte?

Konic šíreniu hniloby dreva.

Ukrajnským lesníkom v boji proti šíreniu hniloby dreva pomáha veľmi šikovný pomocník. Päť rokov starý samec medveda hnedého „Yogy“ dokáže v poraste rozpoznať chorý strom s úspešnosťou viac ako 96 %. „Yogy“ označí strom napadnutý hnilobou silným zovretím prednými labami. O služby tohto „pestovateľa lesa“ prejavili záujem európske štáty, USA, Kanada a Rusko. V poslednom čase sa vedú diskusie v Číne o možnosti klonovať toto zvieratá pre potreby svetového lesníctva. Schodnejšia cesta sa javí, že podľa „Yogy-ho“ vyškolia pandy, ktoré sa z opačného uhla pohľadu ČAV (Čínskej akadémie vied) javia podstatne výkonnejšie a čo je najpodstatnejšie - panda sa živí len rastlinnou potravou, v čase kŕmenia neútočí na turistov a lesných pracovníkov.

Rubriku pripravuje Ferko Tárjako

Naše zariadenia

Ak cestujete z Banskej Bystrice smerom do Brezna a vystúpite v Lopeji môžete navštíviť zaujímavé ubytovacie zariadenie Kolba. Aby ste sa k nemu dostali je potrebné prejsť cez most na druhý breh rieky Hron. Po zdolaní 8 km budete na mieste. Dva kilometre pred chatou si

Chata Kolba

nezabudnite prezrieť unikát – jediný svojho druhu na Slovensku. Je to Kelemenov tunel, ojedinelá stavba svojho druhu na lesnej ceste. Tento historický objekt bol zaradený medzi externé expozície Lesníckeho skanzenu vo Vydrovskej doline pri Čiernom Balogu. Chata Kolba posky-

tuje ubytovanie pre 10 návštevníkov. Je to jednoduché zariadenie bez elektrickej energie, ale napriek tomu, poskytuje pre ubytovaných dostatočný komfort. Okolie je vhodné na turistiku. Ak sa vrátite do Lopeja, môžete pokračovať až pod končiare Nízkych Tatier.

Milan Longauer

Kelemenov tunel:

V roku 1928 pri výstavbe lesnej cesty v Predajnianskom Čelne nebolo možné zasekať cestu v strmom skalnatom teréne. V tomto mieste prerazili 280 cm široký a 41 metrov dlhý tunel. Na jeho spodnom portáli sa nachádza pôvodná pamätná tabuľa nesúca meno jeho autora Ing. Vojtecha Kelemena, ktorý bol riaditeľom Štátnych lesov a majetkov v Banskej Bystrici počas rokov 1921-1934. V roku 1971 tunel zrekonštruovali tak, aby ním mohli prechádzať aj nákladné automobily na odvoz dreva. Jeho atraktivitu zvyšuje okolité prírodné prostredie, najmä pod ním sa nachádzajúce kaskádovité vodopády potoka Čelno, ktoré boli vyhlásené za prírodnú pa-

miatku. Prírodná pamiatka Predajnianske vodopády bola vyhlásená v roku 1991 ako

chránený prírodný výtvor. Územie bolo vyhlásené na ochranu výrazného geomorfologického reliéfu /kaskádovité vodopády, skalné moria/ a zachovalých rastlinných a živočíšnych spoločenstiev podhorského stupňa na kryštálickom podloží dôležitých z vedecko-výskumného, náučného, ekologického a kultúrneho hľadiska. Na jej území platí 5. stupeň ochrany. V roku 2006 bola OZ Slovenská Ľupča odhalená pri tuneli informačná tabuľa, na ktorej možno vidieť jeho vzhľad spred roku 1971 a objekt bol vyhlásený za významné lesnícke miesto. Tunelom prechádza zelená turistická značka smerujúca na Lubietský Vepor.

Receptár

Pečené mäso s medvedím cesnakom a tvarohovými ňokmi

Pečené mäso:

10 ks tenkých plátkov slaniny, 30 listov medvedieho cesnaku, 300g bravčovej panenky, soľ, korenie, rasca, voda

Postup prípravy:

Na dosku poukladáme plátky slaniny a prekryjeme lístkami medvedieho cesnaku. Mäso osolíme, okoreníme – položíme na vrstvu medvedieho cesnaku, pridáme podvrvenú rascu a med. Zabalíme a previažeme. Rolku pomaly rovnomerne opekáme v zakrytej panvici cca 10-15 minút, aby mäso vo vnútri ostalo krásne ružové a potom ho vyberieme. Do výpeku nalejeme trochu vody, rozpustíme maslo, osolíme, vložíme nakrájané krúžky rolky, ktoré necháme dovariť. Podávame s varenými zemiakmi alebo tvarohovými ňokmi.

Ňoky:

300g tvaroh, 100g zemiaky uvarené v šupke, štipka sódy bikarbóny, soľ, vajce, lístky medvedieho cesnaku, detská krupica, maslo

Postup prípravy:

V mise zmiešame tvaroh, zemiaky, štipku jedlej sódy, vajce, pár lístkov medvedieho cesnaku a zahustíme detskou krupicou. Z cesta urobíme rolku, nakrájame na kúsky a vložíme do osolenej vriacej vody. Varíme cca 5 minút. Uvarené ňoky premiešame s maslom a celými lístkami medvedieho cesnaku.

Dobrá chuť

Pripravil som si pre vás zaujímavé hry. Zistíme ako poznáme zvieratá a stromy v našich lesoch a nakoniec si vystrihneme a nalepíme skladačku. Ak chcete získať pekný darček, napíšte mi pranostiky v správnom tvare, určite zviera a strom, vystrihnite jednotlivé diely skladačky, poskladajte a nalepte ich na papier. Poskladaný obrázok podpíšte, pridajte váš vek a poštovú adresu.

Váš kamarát jazvec Mišo

Jazvec Mišo

Poznáš zviera a strom?

Najväčší európsky d'ateľ. Je to?

- Ďateľ malý
- Kuna lesná
- Tesár čierny

Kvitne vo februári až apríli, skôr ako jej vpučia listy. Rýchlo rastie, ale iba málokedy dosahuje veľkú výšku. Je to?

- Breza bradavičnatá
- Jelša lepkavá
- Čerešňa vtačia

Moja adresa je:

jazvec Mišo
redakcia časopisu Lesník
Námestie SNP č.8
975 66 Banská Bystrica

Kalendár akcií

03.- 06.10.2013

AUTOSALÓN – AUTOSHOW NITRA 2013
Agrokopex Nitra

25.-26.10.2013

JAHRAHA - 4. ročník výstavy ovocia, okrasných drevín, ovocných stromov a potrieb pre záhradkárov
Expo Center Trenčín

25.10.2013

Pietny akt v symbolickom lesníckom cintoríne
Skanzen Čierny Balog

Pracovné jubileá

September 2 0 1 3

20 rokov

Ing. Vajcák Ladislav,
vedúci LO, LS Staré Hory – OZ Slov. Lupča

Ing. Bystriansky Jozef,
riadiateľ OZ – OZ Revúca

Pecníková Ľubica,
vedúci technik pre opravy a servis LT, SSV – OZLT Banská Bystrica

Ing. Mojžišová Marcela,
VORŠ – programy starostlivosti o les, odbor HÚL a certifikácie – GR BB

25 rokov

Ing. Valanec Štefan,
vedúci LO, LS Lozorno – OZ Šaštín

Ing. Skýpala Jozef,
vedúci ES, ES Gbelce – OZ Šaštín

Ing. Húroš Stanislav,
vedúci vyr.-technického úseku – OZ Levice

Ing. Németh Peter,
technik, LS Gabčíkovo – OZ Levice

Ing. Polák Milan,
vedúci ekonom.-obchodného úseku – OZ Topoľčianky

Ivanka Mário,
vedúci LO, LS Nitrianske Pravno – OZ Prievidza

Režo Ondrej,
vedúci LO, LS Duchonka – OZ Prievidza

Blaho Juraj,
manipulant, ES Nitrianske Pravno – OZ Prievidza

Ing. Valach Milan,
technik, LS Malužiná – OZ Lipt. Hrádok

Ing. Ing. Lišuch Martin,
technik, LS Malužiná – OZ Lipt. Hrádok

Ing. Mesároš Martin,
technik, LS Lipt. Teplička – OZ Lipt. Hrádok

Marek Marián,
vedúci LO, LS Lipt. Teplička – OZ Lipt. Hrádok

Ing. Kameniar Pavol,
technik, LS Ľubochňa – OZ Lipt. Hrádok

Ing. Orviská Anna,
fakturant dreva – OZ Kriváň

Ing. Novák Slavomír,
ref.správy pozemkov a reprivatizácie – OZ Vranov n. Topľou

Ing. Hruškovic Ján,
technik, LS Humenné – OZ Vranov n. Topľou

Ing. Poláková Jovanka,
vedúca ŠS, ŠS Hladomer – OZ Semenoles Lipt. Hrádok

30 rokov

Stolárová Magdaléna,
sekretárka – OZ Topoľčianky

Rezník Stanislav,
manipulant, ES Kriváň – OZ Kriváň

Ing. Sirková Štefánia,
referent MTZ a nákupu – OZ Revúca

35 rokov

Motúz Peter,
vedúci LO, LS Nitrianske Rudno – OZ Prievidza

Nagy Oleg,
vedúci LO, LS Partizánske – OZ Prievidza

Ondruš Ján,
technik, LS Prievidza – OZ Prievidza

Ing. Trgiňa Rudolf,
pestovateľ – OZ Prievidza

Ing. Chylo Bohumil,
vedúci LS, LS Prievidza – OZ Prievidza

Bc. Vážan Anton,
ref. dopravy a mechanizácie – OZ Prievidza

Ing. Ostrolucký Ján,
vedúci LS, LS Kyslinky – OZ Kriváň

Ing. Furták Vojtech,
technik, LS Divín – OZ Kriváň

Malatinec Ján,
vedúci LO, LS Kyslinky – OZ Kriváň

Ing. Fodor Peter,
ved. výrobnotechnického úseku – OZLT BB

40 rokov

Piršelová Eva,
mzdová účtovníčka – OZ Levice

Lojka Štefan,
vedúci LO, LS Prievidza – OZ Prievidza

Beňo Vladimír,
ved. LO, LS Nitrianske Pravno – OZ Prievidza

45 rokov

Jenis Peter,
technik ŠS, ŠS Hladomer – OZ Semenoles Lipt. Hrádok

Odchod do starobného dôchodku

Ungrády Jozef,
technik pre opravy a servis LT, RSLT Vranov n/Topľou – OZLT BB

Šrenkelová Alžbeta,
ekonom, RSLT Vranov nad Topľou – OZLT BB

Životné jubileá

September 2 0 1 3

50 rokov

Žiška Ján,
vedúci LO, LS Partizánske – OZ Prievidza

Ladňák Pavol,
vedúci LO, LS Turzovka – OZ Čadca

Jamrich Ľudovít,
vedúci LO, LS Nitra – OZ Topoľčianky

Ing. Kodaj Peter,
vedúci LS, LS Nitra – OZ Topoľčianky

Fraňo Ján,
vedúci LO, LS Nemšová – OZ Trenčín

Gaňa Viliam,
vedúci LO, LS Žilina – OZ Žilina

Ing. Ridžoňová Bronislava,
mzdová účtovníčka – OZ Beňuš

Ing. Pivková Anna,
personalista – OZ Liptovský Hrádok

Homola František,
vedúci LO, LS Liptovská Osada – OZ Lipt. Hrádok

Ing. Jurkemiková Jela,
technik, LS Žiar – OZ Žarnovica

Búci Marcel,
vedúci LO, LS Žiar – OZ Žarnovica

Malatinec Juraj,
vedúci LO, LS Hriňová – OZ Kriváň

Fridrich Zoltán,
vedúci LO, LS Rimavská Sobota – OZ Rim. Sobota

Gera Marián,
manipulant, ES Vranov – OZ Vranov n. Topľou

Ing. Staško Jozef,
ved. výrobnotechnického úseku – OZ Sobrance

60 rokov

Jančovič Jozef,
vedúci LO, LS Predajná – OZ Slovenská Ľupča

Kret Pavel,
vedúci LO, LS Kyslinky – OZ Kriváň

Ing. Čižmár František,
ťažbár – OZ Vranov nad Topľou

Rubriku spracovala Helena Turská

POĽOVNÍK - LESNÍK NOŽE A CHLADNÉ ZBRANE

Viac informácií: marketing@hotel-centrum.sk, 0914 337 424

25.- 27.október 2013, Dom techniky,
Južná trieda 2/A, Košice, denne od 10.00 – 18.00 hod

Partneri

Hlavný mediálny partner

Tábor saleziánov

Detské tábory, dlhé roky organizované pod záštitou Saleziánov, spestrili už po druhýkrát svojimi hrami a aktivitami pre deti pracovníci OZ Považská Bystrica pod vedením Mariána Čerepána. Až 60 detí očakávali lesníci v stredu 10. júla na stanovištiach s rôznymi súťažami a poznávacími aktivitami. „Teší nás spolupráca s ľuďmi ochotnými rozvíjať detskú

tvorivosť, vzťah k prírode a lesu aj pomocou lesnej pedagogiky“, vyjadrila Jana Brišová a dodala: „Týmto by som sa chcela poďakovať všetkým, ktorí sa zapájali do organizovania aktivít pre deti, štátnemu podniku LESY SR a kolegom.“

Jana Brišová, sekretár PR ASC
(redakčne upravené)

